

DET TEOLOGISKE
MENIGHETSAKULTET

Spiritualitet som en livsvei for diakoner?

En kvalitativ studie om diakoners spiritualitet og hvordan de forstår betydningen av denne med henblikk på sin tjeneste

Hanne Kathrine Johnsen

Veileder

Førsteamanuensis Tone Stangeland Kaufman

*Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved
Det teologiske Menighetsfakultet og er godkjent som del av denne utdanningen*

Det teologiske menighetsfakultet, Våren 2015

AVH501: Masteravhandling (30 ECTS)

Master i Diakoni

Forord

Først av alt vil jeg bare uttrykke min takknemlighet for at jeg har fått muligheten til å være fulltidsstudent i to år! Det har vært utfordrende, slitsomt og nesten uutholdelig til tider, men det har samtidig vært en glede, et privilegium og en berikelse som har endret mitt liv, for alltid. Nå som jeg har kommet til veis ende med denne avhandlingen kjenner jeg at det er mange som har bidratt underveis, som jeg har lyst til å takke.

Aller først vil jeg rette en stor takk til de fire intervjupersonene som har bidratt til at dette prosjektet ble en mulighet. Jeg har lært så mye av dere! Jeg vil også takke alle mine venner for deres tålmodighet, jeg har hatt ensidig fokus lenge nå. Jeg ser dere heier på meg og vinker og jubler nå ved mållinjen. Takk! Jeg er klar for å endre fokus.

Jeg vil også takke Johanne My. Du har vist meg at livet består av mer enn en skjerm og et tastatur! Jeg har hatt godt av den påminnelsen. Takk til deg, min kjære mamma. For at du har tro på meg. Et stort takk til deg, Ann-Kathrin, for at du går sammen med meg, ser meg og setter ting i perspektiv. Takk, Knut Johannes, for våre mange lange turer og dype samtaler underveis i prosessen. Takk til Majorstua kirke som bidrar med tidebønn og fellesskap, som et verdifullt avbrekk og åndelig påfyll i hverdagen. Til slutt vil jeg også rette en stor takk til min veileder Tone, for din tålmodighet og konstruktive kritikk.

Denne skriveprosessen har påminnet mye om et kupert landskap med langstrakte sletter og grønne enger, men også dype daler og bratte fjell. Uansett oppturer og nedturer har jeg tenkt at jeg ikke går alene. Ordene av Jan Terje Christoffersen har minnet meg på det:

*Så kom du hit som en av oss,
så har vi ennå dette ene;
om vi kjenner oss forlatt
er vi aldri helt alene.
Våre tårer har vært dine,
natten skremte også deg.
Alt vi har når mørket truer,
er at du gikk samme vei.*

Innholdsfortegnelse

Forside

Forord.....	2
1. Innledning.....	5
1.1 Tematisering.....	5
1.2 Bakgrunn for valg av tema og personlig motivasjon.....	5
1.3 Presentasjon av tidligere forskning.....	7
1.3.1 Forskningsfunnenes betydning for denne oppgaven.....	9
1.4 Analyseenheter og problemstilling.....	9
1.5 Oppgavens oppbygning.....	11
1.5.1 Faglig sammenheng.....	11
1.5.2 Oppgavens struktur.....	12
2. Teori.....	13
2.1 Spiritualitet.....	13
2.1.2 Spiritualitet og religion.....	15
2.1.3 Kristen spiritualitet.....	16
2.1.4 Ulike trekk ved kristen spiritualitet.....	17
2.1.5 Definisjon av spiritualitet.....	19
2.2 Mot en helhetlig diakoniforståelse.....	22
2.2.1 Treenigheten som begrunnelse for diakonien.....	22
2.2.2 Diakonal spiritualitet.....	23
3. Metode.....	25
3.1 Kvalitativ metode.....	25
3.2 Strategi for utvelgelse.....	26
3.3 Innsamling av materialet.....	26
3.3.1 Mine briller gjennom undersøkelsen.....	26
3.3.2 Intervjusituasjonen.....	27
3.4 Behandling av materialet.....	28
3.4.1 Transkribering av materialet.....	28

3.4.2 Analyse av materialet.....	29
3.4.3 Forskningsetiske refleksjoner.....	30
3.4.4 Generaliserbarhet, validitet og reliabilitet.....	30
4. Diakoners spirituelle vei.....	31
4.1 Presentasjon av intervjupersonene.....	31
4.2 Den treenige Gud.....	32
4.3 Motivasjon og inspirasjon i hverdagen.....	35
4.4 Troens uttrykk i tjenesten.....	41
5.Drøfting.....	47
Avslutning.....	55
Litteraturliste.....	57
Vedlegg.....	60

1. Innledning

1.1 Tematisering

Gjennom tituleringen: Spiritualitet som en livsvei for diakoner? avdekkes denne avhandlingens tematikk og fokus. Begrepet spiritualitet har i løpet av de siste tiårene blitt veldig populært og bruksområdene er nærmest uendelige. Det kan i dag omfatte alt fra Martas engleskole til Madonnas kabbala, fra yogainspirert meditasjon til haugiansk mystikk, fra islams sufisme til kristen bønn¹. Dette mangfold av erfaringer og trosuttrykk gjenspeiler menneskers enestående og unike væremåte og det sier noe om deres identitet og tilhørighet. En måte å navigere på innenfor dette mangfold kan være å skille mellom kristen og ikke-kristen spiritualitet.

Innenfor kristen spiritualitet² finnes det også mange uttrykksformer, alt etter geografisk miljø, tradisjon og tidsperiode, men man vil finne trekk som forener alle kristne: Kjærligheten til Gud og Jesus og kjærligheten til sin neste³. Dette er også et grunntrekk en kan finne igjen i diakonien. Selv når det daglige arbeidet preges av rutine, stress og en følelse av å ikke strekke til, er det en hovednerve i den ånd som preger arbeidet og som motiverer til fortsatt tjeneste. En slik spiritualitet kan ikke oppfattes som en livsfjern åndelighet. Den er en visshet om en åpen himmel over alle hverdager og dermed en mulighet til å se alt i et videre perspektiv⁴.

1.2 Bakgrunn for valg av tema og personlig motivasjon

Allerede i løpet av den første uken på diakonistudiet fikk vi innføring i det teologiske grunnlaget for diakonitjenesten. Vi ble raskt introdusert med Den norske kirkes plan for diakoni og diakoniens trinitariske utgangspunkt. Kjell Nordstokke hevder at det trinitariske utgangspunkt innebærer en relasjon og en sammenheng i alt det diakonien er og gjør⁵, og på den måten kan en si at diakonien «bekrefter i handling troen på den treenige Gud»⁶, og dermed blir teologien utgangspunkt for praksisen. For at teologien skal være «levende» må

1 Kaufman:2013:148

2 Se definisjon i kapittel 2

3 Beskow:2000:10

4 Nordstokke2002:82

5 Nordstokke:2002:22

6 Nordstokke:2002.21

den ha sitt utspring i åndelig erfaring sier Philip Sheldrake⁷. Dermed knyttes diakoni og spiritualitet sammen.

Parallelt med den teologiske innføringen, ble vi introdusert med den delen av diakonien som har med sjelesorg å gjøre. Her inngår egen spiritualitet som en naturlig del av emnet. Det er blant annet fokus på å utvikle et språk for eget åndelig liv, jobbe med egen troshistorie og få selvinnsett. Presiseringen om at «man hører med ørene, men man lytter med det livet man har levd»⁸, gjør det tydelig for oss at dette er en nødvendig bevisstgjøringsprosess. Det blir med andre ord lagt stor vekt på egen erfaring og utvikling underveis i studiet, og det sier noe om hvor relevant dette er.

Johannes Nissen hevder at vi mennesker har så lett for å dele opp livet i forskjellige områder. Foreksempel ved å skille mellom privatliv, arbeidsliv, familieliv og samfunnsliv, men det er «summen av de forskjellige områder som utgjør hele livet»⁹. Kristen spiritualitet kan dermed bli oppfattet som *et område* av livet som fungerer ved siden av hverdagslivet, eller det alminnelige livet, men det åndelige livet lar seg ikke begrenses til bare et område i livet. Det er, snarere tvert i mot, *en dimensjon* ved livet, som setter sitt preg på alt det vi foretar oss, hvis vi tillater det¹⁰.

Personlig opplever jeg at spiritualiteten tilfører livet mitt en viktig åndelig dimensjon. En dimensjon som har blitt en måte å leve på, som en livsvei. Og denne dimensjonen opplever jeg dynamisk og ekspansiv, det er hele tiden rom for utvikling og vekst. En klok lærer sa til meg at det er viktig å velge et tema for avhandlingen som en syntes er interessant og vil lære mer om. Derfor tok det ikke lang tid før jeg visste at spiritualitet måtte bli denne avhandlingens tematikk. Jeg ser for meg en jobbfremtid som diakon i menighet og ønsket derfor å rette fokus mot diakoner som jobber i Den norske kirke (Dnk). Min intensjon med denne oppgaven er å få et innblikk i diakoners egen erfaringsbaserte spiritualitet og jeg har valgt å gjøre dette gjennom å intervjuer diakoner i Dnk. Jeg ser det som en sann fornøyelse og et ærefullt privilegium å få tilgang til slik «førstehånds»informasjon. Samtidig som det er enormt lærerrikt og inspirerende med tanke på mitt mål om fremtidig jobb som diakon.

7 Sheldrake:1998:3

8 Engedal:2013

9 Nissen: 2010:80

10 Nissen: 2010:80

1.3 Presentasjon av tidligere forskning

I det norske dokumentet *Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid* står det at det er gjennom *erfaringen* av å være elsket av Gud og av å elske Ham, kjærligheten til medmennesket og til skaperverket utgår fra¹¹. Spiritualiteten er med andre ord dypt forbundet med tjenesten for det nødlidende mennesket, samtidig som det også er nært knyttet til egen åndelig erfaring. Dette dokumentet har ført til videre forskning knyttet til erfaringsdimensjonen¹².

I boken *Mykere kristendom?* tegner en gruppe forskere et bilde av endringer i Sørlandets kristenliv¹³, hvor resultatene viser et mer variert og mangfoldig religiøs landskap. Utviklingen viser at åndelige erfaringer er langt viktigere enn hvilke meninger og oppfatninger man har. Utviklingen viser også et rikere, mer helhetlig og positivt menneskesyn. Et annet hovedtrekk er at deltakerne viste stor vilje til endring¹⁴. Dette samsvarer med funnene i Tone Stangeland Kaufmans doktoravhandling om presters spiritualitet fra 2011, med tittelen *A new old spirituality? A quality study of clergy spirituality in the church of Norway*. Personlig erfaring blir vektlagt og de er opptatt av en spiritualitet som fungerer i hverdagen. De er også opptatt av at erfaringen skal kunne tolkes i lys av kristen tradisjon, men i mer vid forstand. Flere av dem ønsker at hele livet skal integreres i troen, slik at de kan bli den beste utgaven av seg selv, den de er skapt til å være, til det beste for seg selv og andre¹⁵.

Ninni Smedberg skriver i sin artikkel *The quest for a spirituality for the deacon* at diakoner trenger hjelp til å finne en balanse mellom det å være til stede for og hjelpe andre mennesker, og det å sette av tid til og reflektere over egen tjeneste. Dette handler like mye om å finne sin identitet som erfaring, sier hun¹⁶. Smedberg konkluderer med at den diakonale tjeneste handler i stor grad om det å se og være tilstede i hverdagslivet, men at det også handler om å gå foran de mennesker en møter og vise dem en vei som fører til en spirituell tilhørighet, og da er det viktig å ta seg tid til å finne ut av sin egen¹⁷.

11 Kirkerådet:1999

12 Henriksen og Repstad:2005

13 Henriksen og Repstad:2005: 6

14 Henriksen og Repstad :2005:133-134

15 Kaufman:2011:349

16 Smedberg:2000:134

17 Smedberg:2000:134

I 2014 publiserte Marianne Rodriguez Nygaard sin doktoravhandling *Modes of deacons' professional knowledge* som omhandler diakoners læring. Denne er ikke rettet direkte mot diakoners spiritualitet, men under et lunchmøte med Nygaard i fjor høst, fortalte hun at gjennom sin observasjon og samtale med et utvalg diakoner, fikk hun inntrykk av at spiritualitet var en viktig del av livet og spesielt kallet til etterfølgelse synes viktig for tjenesten deres.

Mari Kolbjørnsrud skrev masteravhandling i 2012 om hvordan pilegrimsvandring kan være et bidrag til diakonien. Hun ville finne sammenhenger mellom pilegrimsvandring, holistisk spiritualitet og diakoni forstått som *et arbeid for å ivareta relasjonen til Gud, oss selv, vår neste og skaperverket*.¹⁸ Same år skrev Torunn Nateland og Mari Thoresen masteravhandling om retreat og diakoni. De ville utforske hvordan *diakoner i dag erfarer forbindelsen til sin egen spiritualitet*¹⁹, og tok utgangspunkt i problemstillingen *Hvordan kan retreat inspirere til kontemplativ bønn i hverdagen og være med og forme diakoner i møte med medmennesker?*²⁰.

Nateland og Thoresen skriver at retreat er en arena hvor diakoner kan utvikle sin spiritualitet og diakonale identitet. Diakonene som deltar på retreat opplever mer hvile og påfyll samt fornyet bevissthet om at de er elsket av Gud. Det er viktig å være i mottakerposisjon og få påfyll, for å være i en diakonal tjeneste og gi videre til andre. Dersom diakoniens egenart skal bevares og ha sin kilde i Gud, må bønn og arbeid holdes sammen, og dette utfordrer diakoner til å ivareta og utvikle egen spiritualitet²¹.

Kolbjørnsen skriver i sin masteravhandling at den kristne pilgrimstanken innebærer at det søkende mennesket er på vandring for å søke helhet, identitet og sammenheng, som dypest sett handler om en vandring «hjem» til Gud, som også handler om en vandring «hjem» til seg selv²². Spiritualiteten pilgrimsvandringen bygger på, er relasjonen mellom Gud og menneske. Diakonene har en forståelse av at Gud møter mennesket i naturen og gjennom naturen, og noen tegner også et bilde av en grunnleggende forståelse at Gud er overalt og i alt²³.

18 Kolbjørnsrud:2012: 88

19 Nateland og Thoresen :2012:6

20 Nateland og Thoresen :2012:7

21 Nateland,Thoresen:2012:100

22 Kolbjørnsrud:2012: 9

23 Kolbjørnsrud:2012:30

1.3.1 Forskningsfunnenes betydning for denne oppgaven

Dersom diakoniens egenart skal bevares og ha sin kilde i Gud, må bønn og arbeid holdes sammen, og dette utfordrer diakoner til å ivareta og utvikle egen spiritualitet skriver Nateland og Thoresen²⁴. Gjennom å rette fokus mot og forske på kristen spiritualitet signaliserer en at dette er et felt som det er verdt å bruke tid på og få vite mer om. Mitt utgangspunkt for denne oppgaven er det samme som Nateland, Thoresen og Kolbjørnsrud da jeg ønsker å vite mer om *hvordan diakoner erfarer forbindelsen til sin egen spiritualitet*, men istedenfor å snevre det inn og se dette i lys av ulike redskaper, som retreat og pilgrimsturer, velger jeg å gå bredere ut. Dette gjenspeiler også mitt valg av intervjupersoner, ingen av dem er valgt ut på grunn av sine erfaringer eller kunnskap om spiritualitet på forhånd. På den måten kan mitt prosjekt bidra til å utvide forståelsen av diakoners erfaringer ved å la diakonene definere sin egen spiritualitet med den form eller uttrykk som passer best for dem. Funnene fra Smedberg og Nygaard bekrefter at spiritualitet er viktig for diakoner og dermed danner disse grunnlag for videre forskning på feltet. Kaufmans omfattende prosjekt blir som et fundament min egen forskning bygger på, noe jeg kommer tilbake til i kapittel to.

1.4 Analyseenhet og problemstilling

Analyseenheten jeg ønsker å undersøke i denne oppgaven er diakoners spiritualitet slik den fremtrer hos diakoner i Den norske kirke. Materialet dette bygger på er transkriberte intervjuer fra fire diakoner. Problemstillingen jeg ønsker å få besvart er: *Hvordan beskriver diakoner sin spiritualitet og hvordan forstår de betydningen av denne med henblikk på sin diakonale tjeneste?*

Nedenfor følger 3 delspørsmål. Det er tenkt at svarene på disse spørsmålene skal la seg oppsummere og dermed besvare problemstillingen.

Mitt første delspørsmål er knyttet til den treenige Gud. Treenighetslæren er et av kjernepunktene i den kristne tro. Den henger sammen med læren om hvem Jesus er, og har derfor med den kristne tros forståelse av Guds identitet å gjøre: «Treenighetslæren holder sammen at Gud som skapte himmel og jord, også møter oss i mennesket Jesus fra Nasaret og skaper tro ved Den Hellige Ånd»²⁵. Diakonien har sin forankring i den treenige Gud: Guds

24 Nateland og Thoresen:2012:10

25 Henriksen:1994: 67

omsorg som skaper, Jesus som den tjenende frelser og Ånden, som gir kraft til tjenesten²⁶. Per Frostin peker også på diakoniens utspring i forståelsen av treenigheten, og peker på denne som en livsvei. Frostin hevder at vår oppgave er «å leve ut fra treenigheten, ikke prøve å forstå den som en intellektuell gåte»²⁷. På bakgrunn av dette er spørsmålet formulert som følger:

1. Hvordan beskriver diakoner sitt bilde av den treenige Gud?

Mye av hverdagen til diakonene er konsentrert om det å være i aktivitet og gjøre noe konkret for andre mennesker, og på den måten er det mulig å se øyeblikkelige resultater av deres handlinger. Men det er ikke alltid diakonens oppgave er like fremtredende. Informantene Nateland og Thoresen snakket med gav alle uttrykk for hvor viktig det er å være i mottakerposisjon og få påfyll, for å være i en diakonal tjeneste og gi videre til andre. Det er et stort oppdrag diakoner sier «Ja» til når de lar seg vigsle inn i sin rolle og til dette trenger de å finne inspirasjon og kjenne motivasjon. På bakgrunn av dette er formuleringen av det neste spørsmål slik:

2. Hva er det som motiverer og inspirerer diakoner i hverdagen?

Å ha omsorg for svake og forsvare utstøtte er viktige diakonale handlinger, samtidig som en kan si at det er forkynnelse i praksis. På den måten blir diakoniens sammenheng mellom ord og handling, mellom forkynnelse og tjeneste, åpenbar. Jesu handlinger var en like stor del av evangeliets formidling som hans ord, og ordene var ikke bare for å informere og fortelle om virkeligheten, men hadde også som mål å omforme den²⁸. I dette kall til tjeneste dreier det seg ikke om å tilpasse seg denne verden, men om en fornyelse i overensstemmelse med den nye verden som Jesus bringer (Jf. Rom 12:2). Hvordan opplever diakoner at deres tro og handling henger sammen og synes de at deres budskap når frem? På bakgrunn av dette lyder det tredje og siste spørsmålet på følgende måte:

3. Hvordan opplever diakoner at deres tro kommer til uttrykk gjennom deres tjeneste?

26 Nissen:2010:72

27 Frostin:1992:23

28 Nordstokke:2002

1.5 Oppgavens oppbygning

Etter å ha presentert spørsmålene som vil bli besvart i dette prosjektet, vil jeg i denne delen si noe om oppgavens oppbygning og struktur samt plassere oppgaven i en faglig sammenheng.

Da jeg hadde bestemt meg for at det var diakoners spiritualitet jeg ønsket å undersøke, og det var deres erfaringer jeg var interessert i, måtte jeg finne en metode som var velegnet til dette formålet. Siden den kvalitative forskningsmetoden er særlig rettet inn på å få tak i *deltakernes levde erfaring*²⁹ besluttet jeg at dette var en velegnet metode. Ved å benytte intervju som fremgangsmåte får jeg tilgang på erfaringene i *deres kontekst*³⁰. For å nå i dybden har jeg valgt kun et fåtall intervjuer³¹, men for å likevel få et så bredt tilfang av erfaringer som mulig har jeg valgt intervjupersoner fra tre ulike geografiske områder, som også representerer ulike kirkelige miljø.

Det første jeg gjorde var å lese meg opp på kristen spiritualitet. Jeg ønsket ikke at teorien skulle fungere som noe jeg tredde over intervjupersonene, men mer som en ballast av kunnskap for å kunne formulere gode spørsmål, og for å kunne tolke materialet i etterkant, som noe nedenfra og opp. Teorien blir først synlig i oppgavens siste del der utvalgt teori blir drøftet opp mot deler av materialet. For å få gjennomført selve forskningen tok jeg i bruk redskapene som finnes innen den kvalitative metoden. Analysen er strukturelt inndelt i tre deler med ønske om å belyse problemstillingen gjennom forskningsspørsmålene.

1.5.1 Faglig sammenheng

Jeg vil plassere diakoners spiritualitet innenfor fagfeltet kristen spiritualitet og praktisk teologi³², hvor diakonien vil representere dette. Felles for disse fagområdene er deres fokus på det spesielle frem for det generelle samt deres utgangspunkt i den menneskelig erfaring og dets evne til å reflektere, både teologisk og på andre måter, over denne erfaringen. Og de er begge tverrfaglige³³. Min oppgave kan dermed karakteriseres som et tverrfaglig, praktisk teologisk orientert studie av kristen spiritualitet, med omfattende bruk av samfunnsvitenskap.

29 Repstad:2007:19

30 Repstad:2007:76

31 Repstad:2007:83-84

32 Nissen:2010:10-12

33 Schneiders:2005:7, Nissen:2010:11

1.5.2 Oppgavens struktur

Oppgaven begynner med en innledende del som introduserer oppgavens tematikk, personlig motivasjon og bakgrunn for valg av tema, samt en presentasjon av tidligere forskning som denne oppgaven har som hensikt å bygge videre på. Oppgavens analyseenhet, problemstilling, oppbygning, dens faglige sammenheng og struktur er inkludert i dette kapittelet.

I oppgavens andre kapittel fremstilles det teoretiske materialet som ligger til grunn for analysen og drøftingen av de funn som fremkommer i oppgavens fjerde og femte kapittel. Her sier jeg noe om spiritualitet som disiplin og sammenhengen mellom spiritualitet og religion, før jeg presenterer noen trekk ved kristen spiritualitet og introduserer den definisjonen av spiritualitet jeg har valgt å jobbe ut fra i denne oppgaven. Sist i denne delen presenteres noen grunnleggende teologiske perspektiver som bakgrunn for diakonien.

I oppgavens tredje kapittel introduseres valgt metode for gjennomføring av intervjuene og en utvalgs beskrivelse. Deretter en redegjørelse for innsamlingen av materialet; hvor jeg sier noe om mitt utgangspunkt for å løse denne oppgaven og hvordan intervjusituasjonene ble gjennomført. Til slutt en beskrivelse av behandlingen av materialet; hvordan transkriberingen og analysen ble gjennomført og strukturert samt kort om generaliserbarhet, validitet og reliabilitet. Med ønske om at det skal være mulig å følge mine steg gjennom denne prosessen.

Kapittel fire begynner med en kort presentasjon av de fire intervjupersonene før selve analysen av oppgavens materialet finner sted. I analysen ønsker jeg å belyse problemstillingen gjennom å besvare de tre forskningsspørsmålene. Til slutt følger kapittel fem med drøfting og konklusjon. Her vil deler av materialet vil bli drøftet opp mot de fire nøkkelordene: Inkarnasjon, sjenerøsitet, forvandling og håp, som beskriver diakoniens identitet og oppgave³⁴, som ble presentert i siste del av kapittel to. Også andre deler av teorien i kapittel to drøftes opp mot hovedpunktene i kapittel fire med det mål om å knytte alle delene sammen til en konklusjon som besvarer problemstillingen. Oppgaven avsluttes med noen tanker rundt forskningsprosessen og litt om funn i den store sammenhengen samt noen betraktninger om kirkens posisjon i dag og diakoniens bidrag.

34 Nordstokke:2002:85-87

2. Teoridel

I denne delen av oppgaven ønske jeg å trekke frem ulike teoretiske perspektiver som har relevans både som bakgrunnsteppe før analysen av intervjuene, men også som et verktøy for å forstå de funn som fremkommer i analysen. Jeg ser denne delen av mitt prosjekt som et stillas bygd på et tidligere møysommelig etablert fundament. Noen av de teoretiske perspektiver Kaufman presenterer i sin doktoravhandling vedrørende spiritualitet, er også høyst relevante for min oppgave, og vil derfor være en del av mitt grunnlag her. Som Kaufman har jeg også benyttet Sandra Schneiders (blant andre) som stifinner, og jeg har blant annet valgt å benytte hennes definisjon av kristen spiritualitet som grunnlag for denne oppgaven. Før jeg presenterer denne vil jeg si litt om spiritualitet som disiplin, før jeg kort sier noe om sammenhengen mellom spiritualitet og religion, tett etterfulgt av en mer inngående beskrivelse av kristen spiritualitet. Deretter noen grunnleggende teologiske perspektiver som bakgrunn for diakonien.

2.1 Spiritualitet

Det har lenge vært et behov for analyser og vurderinger av samtidens spiritualitetsinteresse, både innenfor religionsvitenskap og teologi³⁵. Dette har ført til mye og omfattende litteratur om tematikken. Ulike fag prioriterer ulike tilnærminger og metodiske perspektiv. For teologien sin del har fokuset vært størst på de kristne spiritualitetsvariantene, og flere steder er det utviklet egne studier i spiritualitet, helst forstått som en praktisk teologisk disiplin³⁶.

I følge Schneiders blir akademiske disipliner kategorisert ut fra materialet det forskes på, de ulike aspektene som kommer frem og den metoden som blir benyttet³⁷. De fleste forskere enes om at materialet i kristen spiritualitet er levd kristen tro, og det fremtredende er dets fokuset på «erfaring»³⁸. Spiritualitet som disiplin prøver ikke å skape en åpenbaring om hva kristen spiritualitet må være, eller å beskrive teologisk dens form, karakter eller hvordan det fungerer. Den forsøker heller å forstå hvordan det faktisk erfares når troen blir livsforvandlende. Det å studere spiritualitet handler om å lære og tilpasse teologisk teori til religiøs praksis³⁹.

35 Aadnanes:2013:35

36 Aadnanes:2013:35

37 Schneiders: 2005:6

38 Schneiders:2005:6

39 Schneiders: 2005 11

Tverrfagligheten er noe av det viktigste ved spiritualitet som akademisk disiplin, fordi forvandlende kristen erfaring er sammensatt⁴⁰. Det som er mest avgjørende for å kunne si noe om den religiøse kristne erfaring, i tillegg til den normative hermeneutiske konteksten, er Skriften, evangeliene, og den kristne historien⁴¹. For å få tak i de redskapene en trenger for å kunne forstå og beskrive erfaringen, må en få hjelp av psykologien, sosiologien, annen litteratur, ulike forskningsområder og andre disipliner⁴².

Med andre ord har Skriftene og den kristne historien betydning fordi erfaringen som studeres befinner seg i en kristen kontekst, men de andre disiplinene er også avgjørende siden det er den menneskelige erfaring som studeres. For å utdype hva jeg legger i ordet «erfaring» låner jeg den beskrivelsen Kaufman benyttet da hun siterer Michael Downey med følgende⁴³:

Experienc is a term used to describe whatever enters into the actual living of our lives, wether it is religious, mystical, theological, ethical, psychological, political, or physical (...) in contemporary spiritual «experience» is a term used to speak of all our lives: events, stories, relatinships, commitments, sufferings, hopes, tragedies, and so on. Our lives are shaped by our response to and engagement with all of these factors as we encounter them. And so is our spirituality (Downey:1997:91).

Ved å benytte denne vide betegnelsen av begrepet erfaring i denne oppgaven, kan det synes lettere å omfavne både det alminnelige og det ekstraordinære i livene til de personene jeg intervjuer og i deres relasjon til Gud.

For å kunne karakterisere en erfaring som religiøs, er man helt avhengig av å se denne i lys av den kontekstuelle bakgrunnen som er preget av språk, kultur og samfunnet: «Religious experience presupposes a context of beliefs and symbols witin which it can be known precisely as religious experience (...) Equally there can be no direct access to pure experience»⁴⁴.

40 Schneiders:2005:7

41 Schneiders:2005:7

42 Schneiders:2005:9

43 Kaufmann: 2011: 46

44 Sheldrake:1998:21

De intervjuede i denne oppgaven er alle erfarne diakoner som befinner seg innenfor en gitt kristen og teologisk ramme og kontekst når de skal forholde seg til og fortelle om sine spirituelle erfaringer. Det er det viktig å ha i bakhodet når en skal tolke det de deler under intervjuet. Bortsett fra denne fellesnevneren vil deres bakgrunn og kontekst være veldig variert.

Når man studerer fenomenet spiritualitet kan det være nyttig å skille mellom ulike nivåer eller utgangspunkt for forståelsen⁴⁵. Kaufman⁴⁶ henviser til Michel Downeys fire nivåer i sin avhandling og jeg har valgt å gjøre det samme her da jeg finner disse relevante også for mitt prosjekt. På nivå 1 ser en spiritualitet som en fundamental dimensjon av livet, nivå 2 karakteriserer spiritualiteten som den enkeltes levende erfaring av tro, nivå 3 innbefatter formuleringer og refleksjoner rundt denne virkelighet og i nivå 4 inngår det akademiske studiet av fenomenet.

Som forsker vil jeg ikke ha direkte tilgang til nivå 1 og 2, mens denne oppgavens fokus vil være på nivå 3, siden mitt materiale er basert på de intervjuedes egne refleksjoner og formuleringer om deres erfaringer knyttet til deres trosliv, gjort tilgjengelig gjennom transkribering av intervjuene. Indirekte kan en si at det andre nivået også er en del av studiet siden denne er tilknyttet erfaringsdimensjonen, som bakenforliggende de refleksjoner som fremkommer under intervjuprosessen.

2.1.2 Spiritualitet og religion

Hva er spiritualitet? Hva er religion? Hva skiller disse fenomen og hvordan henger de sammen? Den ene tilnærmingen ser spiritualitet som det motsatte av religion, som enten «fremmed» som ikke har noe med hverandre å gjøre eller «rivaler» som jobber mot hverandre⁴⁷. Den andre tilnærmingen ser spiritualitet som en dimensjon av religiøsitet, religion som en dimensjon av spiritualitet eller at disse overlapper hverandre⁴⁸. Det er grunn til å tro at disse tilnærmingene representerer ulike måter å se på fenomenet spiritualitet i allmennhet.

45 Schneiders:1990:17

46 Kaufman:2011:46

47 Kaufman:2011:41-44

48 Kaufman:2011:41-44

Både spiritualitet og religion har å gjøre med menneskelivets dypeste dimensjon. Begge fenomen er dypt forankret i spørsmål knyttet til verdi, mening og det hellige. I begge tilfeller kan det en lengter eller strekker seg etter karakteriseres som «den ultimate realitet» eller «den ultimate verdi»⁴⁹. Praktisering og erfaring er andre sider som er felles. Definisjoner av spiritualitet er ofte rettet mot individet, mens de religiøse favner bredere⁵⁰. Religiøse definisjoner innbefatter også den kognitive delen i større grad. I følge Schneiders er transcendent forbeholdt definisjoner av religiøs art, mens ikke-religiøse fokuserer mer på begreper som immanent eller tilstedeværende⁵¹.

Siden denne oppgaven handler om diakoners spiritualitet, er fokus rettet mot den individuelle spiritualitet innenfor en institusjonalisert religion⁵². Da befinner vi oss innenfor det området hvor en kan si at spiritualitet og religion overlapper hverandre⁵³. Her er fokus rettet mot hvordan individet bevisst erfarer og relaterer til det hellige. Dette området inkluderer den transcendent dimensjonen i like stor grad som individet lengter etter mer modenhet både på det spirituelle og det personlige plan, innenfor en religiøs og institusjonell kontekst⁵⁴. I stedet for å tenke at disse fenomenene er identiske eller i opposisjon til hverandre, kan religion bli sett på som en dimensjon av spiritualitet, og omvendt, spiritualitet som en dimensjon av eller et perspektiv på religion, og de begge kan sees på som avhengig av hverandre⁵⁵. «De er ikke fremmede eller rivaler, de er partnere» som Schneiders sier⁵⁶.

2.1.3 Kristen spiritualitet

Etter å ha presentert forholdet mellom religion og spiritualitet og så langt konkludert med at de kan bli sett på som gjensidig avhengige og overlappende, vil jeg nå ta for meg kristen spiritualitet mer spesifikt. Jeg begynner med en kort etymologisk introduksjon. Ordet «spiritualitet» finnes ikke i Bibelen, men det latinske adjektivet *spiritualis* er en oversettelse av den paulinske terminologien pneumatikos, spirituell (1.Kor. 6:17; 1. Kor. 2:10f)⁵⁷. Ordet *spiritus* finnes i Bibelen og betyr *spirit* (ånd), som er den latinske terminologien for det greske

49 Schneiders:1990:23

50 Olsen:2013:22

51 Schneiders:1990:21-24

52 Kaufman:2011:44, refererer til Paul Heelas:2001

53 Kaufman:2011:41-44

54 Kaufman:2011:41-44

55 Schneiders:2003:169

56 Schneiders 2003:169

57 Kaufman:2011:45

pneuma og det hebraiske *ruach*⁵⁸. Ordet Spiritualitet har kristne røtter, hvor den primære forståelsen er knyttet til *det spirituelle liv* eller *livet inspirert av den hellige ånd*⁵⁹.

2.1.4 Ulike trekk ved kristen spiritualiteten

Det finnes et stort mangfold av forskjellige typer og former for kristen spiritualitet, bestemt både av personlighetsmessige og kulturelle forhold. I denne oppgaven er det mest tjenlig med de uttrykk som favner så bredt at det gis rom for personlighetsmessige faktorer, i tillegg til de kulturelle og kontekstuelle. Samtidig vil en fenomenologisk tilnæringsmåte, som fokuserer direkte på ytringsformene, gjøre det mulig å identifisere likheter og forskjeller på tvers av tradisjoner, bekjennelser og organisert tro⁶⁰. Denne delen er basert på Kaufmans⁶¹ resonnement. Hennes fokus på bredde, og henvisning til tidligere forskning, synes å samhandle godt med mitt utgangspunkt.

*Erfaring*⁶² er et nøkkelbegrep i kristen spiritualitet. Erfaring kan forstås som menneskelig erfaring generelt eller mer spesifikk spirituell erfaring hvor man relaterer til eller opplever Gud slik han har åpenbart seg i Jesus Kristus. Alle har vi ulike erfaringer som er formet av arveegenskaper, oppvekst, kultur, verdier, normer og tradisjoner. Alle disse faktorene er med å forme oss til den vi er, og dermed også det bilde vi har av Gud.

Kristen spiritualitet som er opptatt av både *kontemplasjon* og *aksjon*, men også en bevissthet som omfatter både økologi og miljø, som utgjør en spesiell måte å se tilværelsen på⁶³. Kontemplasjon har tradisjonelt blitt forstått som å komme nærmere Gud, bli berørt av Gud og beskrives ofte som bønn uten ord, stillhet og som meditasjon. Aksjon medfører sosialt engasjement både lokalt og globalt, men også at en er engasjert i og bryr seg om skaperverket, både nært og fjernt. Dette gjelder både på et personlig, men også på et strukturelt plan. Poenget her er ikke å velge mellom kontemplasjon og aksjon, eller å se på det ene som viktigere enn det andre, men heller se dem som gjensidig utfyllende og la de begge inspirere og påvirke hverandre.

58 Sheldrake:2007:2-3

59 Sheldrake:2007:2-3

60 Olsen:2013:27

61 Kaufman:2011:48-53

62 Se 2.1 for definisjon for hvordan det blir brukt i denne oppgaven

63 Sheldrake:2007

Kristen spiritualitet som *inngår i hverdagslivet*⁶⁴. Ignatius skal ha sagt at Gud finnes over alt og i alle ting og på den måten har spiritualiteten sin plass i det ordinære familielivet så vel som i jobbsammenheng⁶⁵. En hverdagsspiritualitet, søker å balansere både det transcendent og det immanente, og det «allerede nå» men «enda ikke»⁶⁶. Guds rike er *allerede nå* i verden på grunn av Jesu person og handlinger, men det er *enda ikke* fullkomment.

Kristen spiritualitet som *relasjonell*⁶⁷. Dette innebærer både det å relatere til det hellige, til andre mennesker, og til alt det skapte⁶⁸. Det er opptatt av fellesskap, som inkluderer enkelt individer, små grupper, større trosfellesskap, lokal samfunnet og menneskeheten i sin helhet. Det handler om å være lydhør for det Gud har å si, respondere på denne personlige kontakten med Gud og leve ut konsekvensen av denne relasjonen. Dette må være basert på erfaring og ikke på ideer eller teorier, og målet må være å bli bedre på å gjenkjenne den Hellige ånds stemme.

Kristen spiritualitet som *selv-transcendens*⁶⁹ eller en *søken etter «ens virkelige jeg»*. Spørsmål om hvordan kristen spiritualitet kan bidra til at man utvikles som menneske, forutsetter en kobling mellom psykologi og spiritualitet. Dette har også en dypere teologisk mening da det krever modenhet for å bli mer lik den personen en er skapt til å være, personen som er skapt i Guds bilde⁷⁰. Personlig og spirituell vekst henger nøye samme, og en kan begynne en slik personlig og spirituell reise med å se tilbake på ens troshistorie eller ved å søke veiledning, åndelig veiledning eller rettleiding. Spørsmål vedrørende personlig og profesjonell integritet faller også inn under dette.

Kristen spiritualitet som *økumenisk orientert*⁷¹. Det verdsetter og lar seg prege av andre tradisjoner i tillegg til ens egne ressurser. For eksempel kan det nevnes Ignatiansk inspirert retreat eller veiledning, pilgrimsvandring eller yoga. *Kontekstens* betydning kommer også inn her. Både teologien og spiritualiteten blir preget av konteksten rundt og det er viktig å ha kunnskap om dette for å kunne forme, opprettholde og forstå ulike spirituelle uttrykk.

64 Sheldrake:2007

65 Kaufman:2011:48-53

66 Kaufman:2011:48-53, refererer til Cunningham and Egan:1996

67 Sheldrake:2007

68 Kaufman:2011:48-53, refererer til Downey:1997

69 Se Schneiders definisjon 2.1.5

70 Kaufman:2011:48-53

71 Sheldrake:2007

Kristen spiritualitet som *holistisk*⁷². Et holistisk perspektiv handler om å se sammenhengen og helheten i alle de elementer som utgjør virkeligheten, både når det gjelder det kosmiske perspektivet og det menneskelige nivået⁷³. Tanken er å forstå mennesket som helhet av kropp, sjel og ånd, og dermed ta hele den menneskelige utrustning i bruk i både erkjennelse og atferd. Dette innebærer å gi sansene, følelsene, intuisjonen og fantasien rom, i tillegg til den rene fornuften. Det å være økumenisk orientert og positivt engasjert i verden er også en viktig faktor i holistisk spiritualitet⁷⁴. Herunder tilfaller også menneskets kreativitet og verdien av musikk, estetikk og kunst.

Listen over gir ikke et fullstendig bilde av kristen spiritualitet, det inneholder mye mer enn det som kommer fram her, men denne gjør det lettere for meg å forstå og analysere dataene i mitt materiale.

2.1.5 Definisjon av spiritualitet

Den vage og altomfattende betegnelsen «levd kristen tro»⁷⁵ utløser et stort behov for en avklarende definisjon. Som nevnt innledningsvis har jeg valgt å benytte definisjonen til Schneiders⁷⁶. Hun karakteriserer spiritualitet som «levd erfaring», og som noe som angår hele livet og medfører at man forholder seg til virkeligheten på en helt spesiell måte. Hun definerer spiritualitet på følgende måte:

The experience of conscious involment in the project of life-integration through self-transcendence toward the ultimate value one perceives.

Og innenfor rammen av en kristen kontekst tillegger hun:

The horizon of the ultimate value is the triune God revealed in Jesus Christ, and the project involves the living of his paschal mystery in the context of the Church community through the gift of the Holy Spirit.

72 Kaufman:2011:48-53, refererer til Cunningham and Egan:1996

73 Schneiders:1990:33

74 Sheldrake:2007

75 Se punkt 2.1

76 Schneiders:2005:6-7

Denne virkelighetsforståelsen synes å romme en helt spesifikk kristen helhet, og det er denne som danner grunnlaget for den kristne spiritualitet. Tilsvarende «helhet» gjenfinnes i Sheldrakes⁷⁷ definisjon:

Spirituality is the whole of life viewed of a dynamic relationship with God,
in Jesus Christ, through the indwelling of the Spirit within the community og believers.

Dersom en leser Schneiders og Sheldrake sine definisjoner som om livet i sin helhet utgjør kristen spiritualitet, kan det synes lite som faller utenfor. På tross av deres deskriptive form er de begge to grunnleggende normative. Det er helt klart teologiske, rent ut sagt dogmatiske, elementer i deres uttrykk; som i Schneiders definisjon «the triune God», «revealed in Jesus Christ», «through the Holy Spirit» og hos Sheldrake: «relationship with God», «in Jesus Christ», «through the indwelling of the Spirit». Her refererer de kort og godt til de tre trosartiklene. Med denne formuleringen kan en fortolke det slik at de ekskluderer de åndelige erfaringer som ikke lar seg forankre i en trinitarisk tro og et kristent fellesskap. Dermed gjør begge definisjonene det klart at alle spiritualitetserfaringer må bli kontrollert opp mot teologiske kriterier, og på den måten forhindrer de at denne kun baseres på personlige holdninger og overbevisninger.

En tredje definisjon av spiritualitet presenteres av Harald Olsen. Han sier, noe forkortet, at spiritualitet kan sies å være de uttrykk og manifestasjoner troen tar, og det forstås som opplevd, erfart, praktisert, ytret og tradert⁷⁸. På den måten uttrykker også han, strengt tatt, at alt som har med tro å gjøre er for spiritualitet å regne, men han hevder også at spiritualiteten aldri kan løsrives fra trosinnhold og lære.

Olsen åpner opp for en videre betydning av begrepet da han betegner troen den «religiøse sfære». Spiritualitet er levd tro som avspeiler religiøs praksis og religiøs erfaring, sier han og hevder at «spiritualiteten er det dynamiske element, som hele tiden søker nye og autentiske uttrykk for troen i den aktuelle virkeligheten, i forhold til et samfunn og en kultur som er i stadig forandring»⁷⁹. Teologiens oppgave i dette blir å reflektere, etterprøve og eventuelt korrigere.

⁷⁷ Sheldrake:1998:35, Konteksten for sitatet er en karakteristik av hva et spiritualitetsstudium skal handle om

⁷⁸ Olsen:2013:31.

⁷⁹ Olsen:2013: 33

Dette korresponderer med det Sheldrake sier om forholdet mellom spiritualitet og teologi; at disse aldri kan løsrives fra hverandre. Spiritualitet uten teologi står i fare for å bli intern og privat, mens teologi uten spiritualitet lett blir abstrakt, teoretisk og virkelighetsfjern, og kan glemme det faktum at sann kunnskap om Gud er like avhengig av hjertet som av intellektet⁸⁰.

Som sagt har de alle tre teologiske retningslinjer liggende til grunn for sine definisjoner. I denne oppgaven, med fokus rettet mot diakoner, finner jeg det avgjørende å velge en definisjon som har et trinitarisk utgangspunkt, da det forenes med diakoniens utspring⁸¹ og det faktum at denne lære angir rammen for alt som kan gjøre krav på å være teologi i kristen forstand⁸². Jeg anser Olsens definisjon mer empirisk i det han skriver «...praktisert, ytret og tradert», mens Schneiders og Sheldrakes er mer teologisk. Olsens definisjon blir på den måten mer som en beskrivelse av spiritualitet i praksis, mens de andre to blir mer som et fundament som kommer til syne i praksis, foreksempel gjennom diakonien⁸³.

Jeg opplever Schneiders definisjon som mer «helhetlig» enn Sheldrake sin. Schneiders fremhever at spiritualitet handler om å ha det som et livsprosjekt å bevisst integrere hele sin virkelighet og la seg forvandle, i det hun beskriver som «the experience of conscious involment in the project of life-integration through self-transcendence». Jeg karakteriserer dette som en handling som innebærer et aktivt valg og en overbevisning som gir helt klar og målbevisst retningslinje for hvordan en skal forholde seg til livet, med alt det innbefatter. Sheldrake beskrivelse av å se livet i lys av «a dynamic relationship with God» definerer også en klar retning for ens livsvei, men Schneiders definisjon må likevel sies å være mer gjennomgripende og altomfattende. Dermed blir hennes definisjon gjenstand for mitt valg og utgangspunkt for spiritualitetsforståelsen i denne oppgaven.

«Helhetlig» er et begrep jeg tar med videre nå når jeg skal presentere de deler av diakonien jeg har valgt å rette fokus mot i denne oppgaven.

80 Sheldrake: 1998:32

81 Nordstokke:2002:22

82 Henriksen:1994:67

83 Se kapittel 1.2

2.2 Mot en helhetlig diakoniforståelse

I Plan for diakoni i Den norske kirke fra 2008 defineres diakoni på følgende måte: «Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet»⁸⁴. Denne planen tegner en ny og utvidet forståelse sett i forhold til diakoniplanen fra 1988, og gir uttrykk for en mer helhetlig diakoniforståelse. Dette samstemmer også med innholdet i diakoniplanens visjon: «Guds kjærlighet til alle mennesker, og alt det skapte, virkeliggjort gjennom liv og tjeneste»⁸⁵. Videre sies det at «kirken trenger å styrke forståelsen av mennesket som avhengig av alle dets relasjoner-til Gud, til medmennesket, til seg selv og til resten av skaperverket»⁸⁶.

Dermed kan en si diakoniens dypeste innhold og oppgave er å legge til rette for relasjonen slik at de splittede delene kan møtes og bli helet⁸⁷. Diakoni kan forståes som et arbeid mot en helhet hvor vi lever i samfunn med Gud, hverandre og skaperverket. Nordstokke sier at det handler om en bestemt måte å se verden på. «Det er i denne verden, Gud er nær og kaller menneske til tjeneste for seg. Det innebærer et perspektiv av helhet, også når vår tid trues av splittelse»⁸⁸.

2.2.1 Treenigheten som begrunnelse for diakonien

Bakenfor en helhetlig forståelse finner jeg det naturlig å rette blikket mot den trinitariske begrunnelsen for diakonien. Læren om den treenige Gud er avgjørende for den kristne tro. Gud som Fader, sønn og Den Hellige Ånd er kristendommens grunnkode⁸⁹. *Plan for diakoni i Den norske kirke* bekrefter diakoniens begrunnelse i troens tre artikler: Diakonien har en begrunnelse i skapelsesteologien (1.artikkel), i det diakoni er omsorg for mennesket som legemlig-åndelig enhet. Diakonien har sin basis i Kristus (2.artikkel). Og det er den på to måter. Kristus er gave («donum») og samtidig modell («eksemplum») for vår tjeneste. Den har sitt utspring i kirken, i den troende menighet, som har fått Åndens gave (3.artikkel)⁹⁰.

84 Kirkerådet, 2008:7

85 Kirkerådet:2008:6

86 Kirkerådet:2008:10

87 Kolbjørnsrud:2014:164

88 Nordstokke:2002:82

89 Beskow:2000

90 Kirkerådet:2008

Diakonien er med andre ord forankret i den treenige Gud: Guds omsorg som skaper, Jesus som den tjenende frelser og Ånden, som gir kraft til tjenesten⁹¹. Det betyr for det første at den treenige er udelelig, at fellesskapet mellom Faderen, Sønnen og Ånden virkelig utgjør en eneste Gud. For det andre betyr det at Guds nærvær ikke er splittet opp slik at Faderen, Sønnen og Ånden skulle befinne seg på ulike steder. Gud er overalt, med alt han er⁹². Malm sier at hel Gud motsvarer helt menneske. Jo friere i mitt forhold til Den treenige, desto helere som menneske⁹³.

2.2.2 Diakonal spiritualitet

Spiritualiteten sanser sannhet og sammenheng, selv når dette er risikofyllt hevder Nordstokke. Det kan være risikabelt å gi ånden plass, da den kan føre oss på veier vi ellers ikke vil gå. Men hva hadde diakonien vært foruten?

Oppsummerende kan fire nøkkelord sammenknytte perspektivet, rytmen og profilen i den diakonale spiritualitet: Inkarnasjon, sjenerøsitet, forvandling og håp⁹⁴. I følge Nordstokke bekrefter også disse diakoniens identitet og oppgave⁹⁵.

Inkarnasjonen minner oss om han som «ble menneske og tok bolig i bant oss» (Johannes 1:14). Her møter vi en Jesus som ser menneskers nød, hører deres rot om hjelp og rekker hånden ut for å reise dem opp. Men det er større enn det, det løfter opp en visjon om en kirke inkarnert i menneskers liv og om en tjeneste inkarnert i folks kamp for å gjøre hverdagen verdt å leve.

Sjenerøsitet er det bilde evangeliet gir av en nådig Gud. Dette gir grunnlag for en diakonal væremåte som viser omsorg uten å stille betingelser, som går andre i møte uten forbehold og baktanker. Det krever at vi bruker sansene; at vi ser bak den umiddelbare fasaden og hører det som ikke blir satt ord på og lar oss berøre.

91 Nissen:2010:72

92 Nissen:2010:72

93 Malm:2013:144

94 Nordstokke:2002:85-87

95 Nordstokke:2002:85-87

Forvandling som innebærer en tro på at endring er mulig selv når tilværelsen synes overfylt av nød, smerte og bitterhet. Det går an å gripe inn og gjøre noe, sånn at smerten kan bli lindret, konflikter bli løst og verdighet gjenreist. Troen knytter denne forventning til Guds nådige nærvær og til fortellingene om Jesus. Nattverden minner oss på forvandlingens mulighet gjennom dens kraft til å gjøre alle ting nye.

Håp er det siste nøkkelordet. Noen ganger er håpet et klart NEI til all håpløshet, men det er så mye mer enn en sterk vilje som aldri gir opp. Håpet er dynamisk i den forstand at det gir glede (Rom.12:12) og trøst (2.Tess.2:16). Det kristne håp blir ikke til gjennom anstrengelse, vi får det i gave fra Gud (1.Pet.1:3).

Med dette som utgangspunkt kan en si at diakonalt engasjement rommer en spiritualitet som er himmelvendt, men som samtidig ser sammenhengen til det jordnære. Det ikke noen bestemte åndelige øvelser som utgjør spiritualiteten, hevder Nordstokke, men det er resultatet av å bruke tid på disse som er det viktige og som vil føre til et endret perspektiv: «Det handler om en ny måte å se Gud, tilværelsen, tjenesten og medmenneskene på, gjennom å få tilgang til de muligheter og den kraft som den kristne tro og Guds kjærlighet gir»⁹⁶. På den måten blir de åndelige øvelsene en hjelp til å peke på forbindelsen mellom de himmelvendte og de jordnære perspektivene. Gjennom Guds ord, bønn, stillhet og gudstjenesten kan diakonal spiritualitet formes og sammenholdes, og på denne måten kan de nye perspektivet komme til uttrykk og gi mot og utrustning til diakonalt engasjement⁹⁷.

Diakonal spiritualitet er en del av diakonens identitet. Når en diakon vigsles til tjeneste i Den norske kirke, er det et punkt i vigselseritualet som inneholder en formaning om at diakonen må ta seg tid til egen trosutvikling:

Når Herren nå betror deg tjenesten som diakon, pålegger og formaner jeg deg-
at du også selv av hjertet legger vinn på å leve etter Guds ord,
og i studium og bønn trenger dypere inn i de hellige skrifter og
den kristne tros sannheter⁹⁸.

96 Nordstokke:2002:96

97 Nordstokke:2002:82

98 Kirkerådet:1992:191-192

Den bibelske fortellingen om Martha og Maria blir brukt som et bilde på vekselvirkningen mellom handling og det å ta seg tid til å hente nye krefter⁹⁹, og dermed også et bilde som forenes med diakoni i praksis. Balansen mellom det å gjøre og være, gi og få, arbeid og bønn forutsetter hverandre. Guds nærvær finnes begge steder. Guds nærvær har ingenting med oss eller vår tro å gjøre sier Magnus Malm. Nærværet har med Gud å gjøre: Det er en del av Guds vesen å være konstant og udelt tilstede overalt. I bønner blir vi tilstede hos Gud, dermed blir bønner som et svar på Guds nærvær¹⁰⁰. Vi snur oss mot ham som hele tiden er tilstede hos oss.

Oppsummert kan en si at spiritualitet og identitet henger sammen og som diakon er det viktig å jobbe med å forankre sin identitet i Jesus for å få tilgang til «forvandlingens kraft», som er drivkraften bak tjenesten. Jo friere nærvær med den treenige Gud jo helere menneske. Lengsel, bevissthet og balanse er nøkkelord for å fungere godt som diakon i tjenesten. Lengsel etter helhet, bevissthet for å finne tid til å være i Guds nærvær og balanse mellom det å gi og fylle på.

3. Metode

3.1 Kvalitativ metode

Når en skal utføre samfunnsvitenskaplig forskning er det viktig å velge riktig «vei til målet» for å oppnå ønsket resultat¹⁰¹. Med ønske om å få tilgang til diakoners livsverden slik de erfarer den, er det hensiktsmessig å velge en metode som gjør dette mulig. Det kvalitative forskningsintervjuet forsøker å forstå verden sett fra intervjupersonenes side, og har som mål å få frem betydningen av folks erfaringer og å avdekke deres opplevelse av verden¹⁰². Jeg opplever at dette er i tråd med hensikten for denne oppgaven og har derfor valgt denne metoden.

Det finnes ulike kvalitative intervjuformer, avhengig av hvilken struktur som er mest hensiktsmessig for å få tak på den informasjonen en ønsker. I følge Kvale og Brinkmann er

99 Nissen:2010:85-86

100Malm:2013:144

101Kvale og Brinkman:2009:99

102Kvale og Brinkmann:2009

semistruktur en velegnet form når en ønsker å få tak på intervjupersonens egne perspektiver¹⁰³. Da er det mulig med noen ferdig formulerte spørsmål og en klar plan for hva man ønsker å snakke om, men spørsmålene som stilles kan likevel være så åpne at en kan nå i dybden¹⁰⁴, derfor har jeg valgt å bruke en semistrukturert form på mine intervju.

3.2 Strategi for utvelgelse

Målet med denne oppgaven er å få kunnskap om erfaringene til diakoner som jobber i Den norske kirke. På den måten har jeg foretatt et strategisk valg¹⁰⁵. I dette utforskende studie har jeg valgt å fokusere på dybde og nyanserikdom, fremfor bredde og stram struktur, i tillegg har jeg fokusert på mangfold. Jeg har valgt lik fordeling av kjønn, det vil si to kvinner og to menn, men med varierende aldersomfang da dette er med på å øke sannsynligheten for differensiert og bredt tilfang av diakonierfaringer.

Jeg har valgt diakoner fra menigheter lokalisert i områder med ulike tradisjoner blant annet innen frikirkemiljø, folkekirke, bedehus og flerkulturelt miljø. Jeg har også forsøkt å spre utvalget geografisk og har valgt intervjupersoner fra Vestlandet, Østerdalen og Sørøstlandet. De intervjupersonene som var aktuelle ble utvalgt etter anbefaling, tilgjengelighet og en klar fokusering på ønske om mangfold og variasjon.

3.3 Innsamling av materialet

3.3.1 Mine briller gjennom undersøkelsen

Jeg gikk inn i denne oppgaven med en forforståelse om at spiritualitet er en viktig del av diakoners liv og tjeneste på grunn av fokus rettet mot dette under studiet, vigslingsritualets vektlegging av dette og det faktum av at det er en kirkelig tjeneste. Samtidig så hadde jeg lite forutsetning for å kunne si noe om intervjupersonenes spiritualitet på forhånd, all den tid at jeg ikke kjente dem før intervjuet. Jeg tror denne *dobbeltheten* hjalp meg til å gå inn i intervjusituasjonen mer åpen og nysgjerrig og gjorde meg mer mottagelig og lydhør for det intervjupersonene hadde å si.

103Kvale og Brinkmann:2009:47

104Kvale og Brinkman:2009

105Dalland:2010:164

Jeg hadde bestemte meg for å ikke flagge så høyt med spiritualitetsbegrepet før helt i slutten av hvert intervju da jeg var redd for at dette kunne skape mer distanse enn nærhet. Knut Grønvik hevder at begrepet spiritualitet kan virke fremmedgjørende og fremme tanker om at dette er noe som kun er for en eksklusiv gruppe av fromme mennesker og dette er ikke noe jeg ønsket å bidra til.

Forut for intervjuene laget jeg en intervjuguide med relevante spørsmål knyttet til forskningsspørsmålene og problemstillingen. Denne ble ikke benyttet slavisk, men mer som en huskeliste for meg selv og for å føre samtalene fremover og innenfor ønsket område¹⁰⁶.

3.3.2 Intervjusituasjonen

Det første intervjuet ble utført som et testintervju, kalt pilot. Jeg tok personlig kontakt med piloten tre måneder før intervjuet ville finne sted som et ledd i sonderingen rundt intervjudeltakelseinteresse blant diakoner. Piloten reagerte positiv umiddelbart og jeg fikk tips om andre diakoner jeg også kunne spørre. For meg var det nyttig med et testintervju. Her fikk jeg kjenne på det å være intervjuer, noe som var helt nytt for meg, samtidig som jeg fikk *testet ut* spørsmålene fra intervjuguiden. Selv om intervjuet i utgangspunktet ble utført som en test, har jeg likevel valgt å inkludere dette da det gav et verdifullt og rikt materiale som jeg anser som en ressurs for oppgaven.

Jeg gjennomførte de andre tre intervjuene uten større endringer. Under intervjusituasjonene var jeg redd for at min forforståelse ville føre til at jeg trakk forhastede slutninger og dermed så meg blind på ett spor. Mine bekymringer synes grunnløse, forforståelsen fungerte mer som et nyttig redskap som gjorde det enklere å komme med oppfølgingsspørsmål for å få tak i de viktige poengene.

Jeg sendte mail til de andre tre deltakerne, istedenfor å ta kontakt per telefon, da jeg anså at dette gav dem større valgfrihet til å takke nei dersom det var ønskelig. I mailen informerte jeg om intervjuets formål og estimerte lengde, om frivillighet, konfidensialitet og anonymisering. Jeg beskrev også tre hovedtema som det ville være aktuelt å samtale om: motivasjon,

106Se vedlegg 1

inspirasjon og treenigheten, slik at de fikk muligheten til å sette i gang noen tankeprosesser, uten å legge for store føringer.

To av intervjuene ble gjennomført på menighetshusene hvor de respektive diakonene jobbet. Dette var i hovedsak av praktiske hensyn. Jeg tenkte at dette kanskje kunne bidra til at intervjupersonene vil føle seg på *hjemmebane*¹⁰⁷ og dermed mer komfortabel i situasjonen, men intervjupersonene gav uttrykk for at lokalisasjonen ikke spilte så stor rolle for dem, de var mest opptatt av det som passet best for meg. Forut for de andre to intervjuene hadde jeg ordnet med velegnet lokale på avtalt sted, tilpasset begge parter.

I følge Kvale og Brinkmann kan ikke forskerens rolle overvurderes¹⁰⁸. Det er en asymmetri i maktbalansen i mitt favør. Derfor ble det viktig for meg å tydeliggjøre at det er intervjupersonen som er eksperten. Det ble også viktig å presisere at jeg ikke er ute etter å bedømme og vurdere, men etter å forstå og lære. Et vellykket intervju krever god forberedelse sier Dalland¹⁰⁹ derfor hadde jeg satt meg godt inn i spørsmålene fra intervjuguiden, og passet på at jeg hadde god tid i forkant av intervjuene slik at jeg kunne roe ned og samle tankene. Det å benytte lydopptaker opplevde jeg befriende og nyttig for da kunne jeg ha fullt fokus på den andre og det som ble sagt.

3.4 Behandling av materialet

3.4.1 Transkribering av intervjuene

Gjennom transkribering blir lydopptakene omgjort til tekstmateriale og dermed bedre egnet for analyse¹¹⁰. Jeg transkriberte alle intervjuene selv. Hvert intervju ble transkribert før neste intervju ble gjennomført. Jeg hørte på alle lydopptakene to ganger. Første gang skrev jeg ned alle ord, inkludert ufullstendige setninger, pauser, gjentakelser og utfyllingsuttrykk.

Deretter leste jeg gjennom materialet for å få en helhetlig oversikt. Så forsøkte jeg å rydde opp i de ufullstendige setningene og gjentakelsene. Jeg valgte å ta bort de ufullstendige setningene som virket som ble sagt i en form for tankerekke men som ikke synes å ha noen

107Dalland:2010:171

108Kvale og Brinkmann:2009: 92

109Dalland:2010:166

110Kvale og Brinkmann:2009:188

betydning for det som ble sagt. Det samme ble gjort i forhold til gjentakelser. Jeg markerte pausene med (...) og beholdt dem der det ikke var naturlig å avslutte setningen. Har ellers benyttet komma eller punktum. Utfyllingsuttrykkene (som jo, hm, asså, da etc) ble fjernet. Jeg opplever at dette har bidratt til et mer leservennlig materiale.

Til slutt hørte jeg på lydopptaket en gang til for å forsikre meg om at jeg hadde fått med meg alt som ble sagt og måten det ble sagt på, det som ikke nødvendigvis ble uttrykt med ord, men som synes å ligge mellom linjene. Det å faktisk høre intervjupersonens stemme gjorde det lettere å *gjenskape* intervjusituasjonen mentalt.

3.4.2 Analyse av materialet

Jeg har gjort en tematisk analyse gjennom å systematisere materialet etter noen hovedkategorier hentet fra intervjuguiden: treenigheten, motivasjon/inspirasjon, fellesskap, gudstjeneste og nattverd. Disse kategoriene utpekte seg og dannet et tydelig mønster når jeg lyttet til det intervjupersonen hadde sagt og derfor ble denne strategien først fulgt under transkripsjonen av materialet. På den måten ble det enklere å sortere og systematisere under selve analysen. Jeg begynte med «å klippe og lime» sammen det alle intervjupersonene hadde sagt under de ulike temaene, for å få bedre oversikt.

Selve analysen har jeg valgt å dele inn i tre deler. Jeg ønsker å belyse problemstillingen: Hvordan beskriver diakoner sin spiritualitet og hvordan forstår de betydningen av denne med henblikk på sin diakonale tjeneste? gjennom å besvare de tre forskningsspørsmålene:

Hvordan beskriver diakoner sitt bilde av den treenige Gud?

Hva er det som motiverer og inspirerer diakoner i hverdagen?

Hvordan opplever diakoner at deres tro kommer til uttrykk gjennom deres tjeneste?

Deretter drøftes noen av intervjupersonenes utsagn opp mot de fire nøkkelordene som oppsummere diakoniens identitet og innhold: Inkarnasjon, sjenerøsitet, forvandling og håp¹¹¹. Ikke som en tolkning ovenfra, som noe som skal tres over deres egne utsagn, men mer som tolkning nedenfra, som fremtrer og blir tydelig gjennom det de sier og viser at de gjør. Det at

¹¹¹ Nordstokke:2002:85-87, se også kapittel 2.2.2

jeg ikke så denne sammenhengen før etter analysen av materialet kan tyde på at dette er et verktøy som kommer nedenfra.

3.4.3 Forskningsetiske refleksjoner

Konfidensialitet er viktig både i forhold til intervjupersonenes identitet samt materialet fra intervjuene¹¹². Jeg er opptatt av at intervjupersonene ikke skal kunne bli identifisert, og siden diakonmiljøet tilknyttet Den norske kirke er lite, har jeg valgt å ikke konkretisere byene intervjupersonene kommer fra eller jobber i, og heller ikke benytte deres riktige navn. Alle lydopptak av intervjuene vil bli slettet og alt transkribert materiale er anonymisert og uidentifiserbart. Intervjupersonene har undertegnet samtykkeerklæring i forhold til frivillig deltakelse og har godkjent bruk av lydopptakene i form av transkribert materiale.

3.4.4 Generaliserbarhet, validitet og reliabilitet

Det må presiseres at studiene er begrenset til et avgrenset miljø og et begrenset antall personer, slik at det kan være vanskelig å trekke noen generelle slutninger. En får med andre ord noen talende glimt og ideer, men ikke hele bildet. Validitet sier noe om hvor gyldige funnene er¹¹³. Ved bruk av lydopptaker får jeg tilgang til diakonenes livsverden, med deres egne ord, og jeg har forsøkt å transkribere materialet etter beste evne gjennom å skrive ned alle uttalte ord. Dette er forhold som er med å styrke validiteten av intervjuene. Samtidig har jeg forsøkt å være «djevelens advokat» i forhold til mine egne fortolkninger og funn. Svarene jeg har fått er basert på diakonenes fortolkning av egen erfaring og hvordan de velger å fremstille denne erfaringen.

Reliabilitet har å gjøre med hvorvidt intervjuet lar seg reprodusere, om intervjupersonene hadde sagt det samme om de ble intervjuet igjen av noen andre¹¹⁴. Noen av hovedfunnene kunne kanskje blitt synlig, men nøyaktig likt kan det aldri bli med tanke på intervjuer som eget metodeinstrument og spørsmålenes fleksibilitet og tilfeldige rekkefølge. På bakgrunn av dette har jeg hatt som mål å være så transparent som mulig i min beskrivelse av prosessen forut for, under og etter intervjuene, gjennom transkriberingen og analysen. Slik at det skal være mulig for andre å følge mine spor langs den veien jeg har gått.

112Kvale og Brinkmann:2009

113Kvale og Brinkmann:2009: 250

114Kvale og Brinkmann:2009: 250

Jeg håper funnene i neste kapittel kan bidra til gjenkjennelse.

4. Diakoners spirituelle vei

4.1 Presentasjon av intervjupersonene

Før jeg går i gang med selve analysen ønsker jeg å gi en beskrivelse av de fire diakonene som har blitt intervjuet. Jeg har valgt å kalle personene for intervjupersoner når jeg referer til dem uten navn fordi denne betegnelsen er mer nøytral enn intervjuobjekt eller informant¹¹⁵. Ellers har jeg navngitt hver enkelt med fiktive navn for lettere å bevare anonymiteten og fordi de ordentlige navnene deres ikke har noen betydning for avhandlingen. Jeg foretrekker dog et navn fremfor intervjuperson da jeg synes dette får frem en annen/ønskelig form for nærhet. Jeg sier litt om bakgrunnen før tjenesten og årsak til valg av yrke. Jeg er ikke spesifikk i forhold til alder eller hvor de jobber for å unngå gjenkjennelse med tanke på tematikkens personlige karakter.

Tone er ei dame i begynnelsen av femtiårene som kommer fra og jobber i en menighet i en by på Østlandet. Hun har jobbet som diakon i 3 år, tidligere var hun trosopplærer. Hun jobbet som lærer frem til hun valgte å utdanne seg til diakon i 2007. Tone hadde alltid jobbet som frivillig i kirken ved siden av læreryrket så det var ganske naturlig for henne å velge denne veien. I tillegg hadde hun misjonert i India i fem år tidligere hvor hun bedrev mye diakonalt arbeid. «Det å hjelpe og drive omsorgsarbeid har alltid ligget i meg» sier hun.

Signe er ei dame i slutten av førtiårene som kommer fra og jobber i Østerdalen. Hun ble ferdig utdannet diakon for tretten-fjorten års siden. Hun fortsatte i sin jobb som sykepleier, med ansvar for alvorlig syke og døende pasienter, i tre-fire år etter endt utdanning. Grunnen til at hun valgte å utdanne seg til diakon var først og fremst fordi hun følte at hun kom til kort når folk ville snakke om «de viktige tingene». Signe ønsket seg mer ballast. Hun følte også at det manglet en dimensjon i livet sitt. Det var under et tremåneders opphold i India i tyveårsalderen tanken på å jobbe i kirken kom til henne.

115Dalland:2012:152-153

Edvard kommer også fra en by på Østlandet og er i begynnelsen av sekstiårene, «snart pensjonist». Han ble ferdig utdannet sosionom og diakon i 1977. Etter ti år som sosionom innen psykiatrien, og påfølgende to år innen rusomsorgen, bestemte han seg for å gjøre noe annet og begynte å jobbe som menighetsdiakon. Han har jobbet i den samme menigheten siden 1988.

Øyvind er i slutten av tyveårene og kommer fra en større by på Vestlandet. Han er forøvrig bosatt og jobber i Oslo. Han var så heldig å få et vikariat rett etter endt utdanning for tre år siden. Øyvind hadde i utgangspunktet tenkt å bli lærer, og vurderte også en stund å begynne og studere teologi, før han bestemte seg for at det var diakon han ville bli.

4.2. Den treenige Gud

Hvordan beskriver diakoner sitt bilde av den treenige Gud?

Jeg delte opp spørsmålet under intervjuet og bad intervjupersonene beskrive sitt bilde av Gud, Jesus og Den Hellige Ånd. Jeg har derfor valgt å strukturere materialet på lik måte her i analysen.

Gud kjenner oss bedre enn vi kjenner oss selv

Både Tone og Øyvind forteller at deres bilde av Gud har endret seg i løpet av ungdomsårene. Tone forteller at hennes bilde av Gud «var destruktivt» for henne og «preget hennes selvilde». Jeg har valgt å ta dette med da hun selv sa at dette hadde vært viktig både for hennes åndelige, men også personlige utvikling. Tone forteller at hun tidligere hadde et bilde av Gud som streng og kritisk. Tone uttrykker det slik:

«Han følger med på alt jeg gjør og er veldig kritisk. Det er viktig å være snill mot andre. Min barndom var preget av at jeg skammet meg. Det var ingen god følelse, det var skummelt. Dette preget meg langt inn i ungdomsåra før jeg skjønnte at dette er et Gudsbilde jeg har med meg».

Øyvinds gudsbilde var tidligere preget av tanken om at «Gud lar seg styre». At vi mennesker kan «plassere han i en bås og tvinge han til å gjøre som vi vil». Slik jeg forstår Øyvind er

denne måten å forholde seg til Gud på forenelig med tanken om at vi må gjøre ting for Gud, at Han har bruk for oss. Øyvind sier at i dag tror han at dette er en feil måte å tenke på. Han uttrykker det slik:

«.....det er Gud som må ta ansvar for å rydde opp i kaoset framfor meg som diakon. Jeg kan ikke ta ansvar for at det skjer så mye elendighet. Jeg skal være med å prege og hjelpe til etter beste mulig evne, men det er Gud som må strekke seg mot mennesket....og det gjør han også....».

Gud vet om våre utfordringer

Tone kan fortelle at gjennom god forkynnelse, terapi og åndelig veiledning har både hennes selvbilde og gudsbilde endret seg. I dag har hun et bilde av Gud som «raus, nådig og forståelsesfull». «Gud vet om våre utfordringer, han kommer inn i vår verden og ønsker å leve sammen med oss», sier hun.

Øyvind gir uttrykk for Guds storhet når han sier «Jeg tror Gud kjenner oss bedre enn vi kjenner oss selv, han tåler det meste av oss og derfor kan vi komme frem for Ham helt nakne, avkledd, akkurat som vi er». Og Hans nåde gjennom «Gud er kjærlig, han vil oss vel og ønsker å bety en forskjell i våre liv». Signe gir uttrykk for at Gud er hennes «fundament». Jeg forstår det slik at Gud er den hun støtter seg til og bygger sitt liv på. «Det er denne tryggheten som er årsaken til at jeg ønsker å jobbe i kirken», sier hun.

Edvard viser et åpent og vidsynt perspektiv gjennom sitt uttrykk «Gud er kjærlighet». Han beskriver det som «essensen» i hans bilde av Gud, og han forteller om en reise til Efesos for noen år siden som var med på å tydeliggjøre dette for ham. Han forteller om «smeltedigelen hvor jøder, muslimer og kristne lever side om side, hvor alle har samme Gud, men at troen har ulike uttrykksformer». Han traff en mann der «med en t-skjorte med trykk av en davidstjerne, et kristent kors og den muslimske halvmånene i skjønn forening, da ble det så tydelig for meg, at Gud er kjærlighet».

Jesus har vist oss hvem Gud er

Bak Edwards tanke om at Gud er kjærlighet åpenbarer seg Jesus, slik jeg forstår det. Han sier at «Jesus har vist oss hvem Gud er og hans kjærlighet blir synlig for oss gjennom den måten han var på». Edvard peker på de Bibelske kjernefortellingene om Sakkeus og den samaritanske kvinnen ved brønnen, som «gode bilder på hvordan Jesus snudde opp ned på tidligere forestillinger om hvem Gud er».

Tone benytter familiær karakteristikk av sitt forhold til Jesus når hun beskriver Han som «sin bror, venn, støtte og skygge». Denne kontrasteres i møte med Øyvinds reaksjon: «Jeg blir så provosert når jeg hører folk snakke om at Jesus er deres venn». Han begrunner dette med at «en venn er nær og jeg kan ikke si det samme om Jesus».

Selv om Tone beskriver Jesus som «venn, støtte, skygge» så karakteriser hun Gud som både «kjent og ukjent». Som hun sier: «Vi kan aldri tro at vi forstår Gud fullt ut». Jeg tolker det hun sier som at vi kan ha en erfaring av og relatere til eller oppleve Gud slik han har åpenbart seg i Jesus Kristus¹¹⁶, men Gud er alltid større. «Vi forstår bare stykkevis og delt», som hun selv uttrykker det.

Tone benytter kontrastfulle begreper når hun skal beskrive sin erfaring av Gud. Hun bruker begreper som «nåde og kjærlighet», men også «makt og hellighet». Jeg tolker hennes bilde av Gud som en balanse mellom Guds nåde og kjærlighet på den ene siden, gjort tilgjengelig for oss gjennom Jesus, og Guds makt og hellighet på den andre siden, som mer utilgjengelig for oss.

Treenighetens trekant

Tone viser at hun har et figurativt bilde av treenigheten når hun beskriver den «som en trekant» og plasserer seg selv i den «rent følelsesmessig» nærmest Jesus, men hun sier også at hun «kjenner nærhet» til Den Hellige Ånd. Tone sier:

«Når jeg har åndelige opplevelser....jeg er litt redd for å skille, på det åndelige

116Se 2.1.4

og jordiske, fordi det er en helhet, men jeg kan kalle det en erfaring av at Gud er nær. Da tror jeg det er Den Hellige Ånd som er nær meg. Gjennom Den Hellige Ånd relaterer jeg både til Gud og til Jesus. Den Hellige Ånd er like nær og like konkret som Gud og Jesus. Jeg tenker Han er en person, selv om Han kalles Den Hellige Ånd. Jeg tror at mange i vår kirkevirkelighet tenker at ånden er svevende og diffus. Vi lærte ikke mye om Den Hellige Ånd i søndagsskolen for å si det sånn».

«I pinsemenigheter er de mer opptatt av Den Hellige Ånd fordi....de kanskje tenker at de må be til Den Hellige Ånd for å bli åndsfylt», sier Øyvind. Selv henvender han seg mest til Gud når han ber «siden de tre er ett, så betyr det at jeg henvender seg til Jesus og Den Hellige Ånd også». Edvard viser at også han har en enkel forståelse av treenigheten:

«Treenigheten lever jeg greit med: Den Hellige Ånd; Gud hos oss nå. Jeg lager ikke noe mer styr rundt det....Den hellige Ånd må være den måten Gud manifesterer seg hos oss, i oss og blant oss».

For Signe går «treenigheten litt i ett» som hun uttrykker det. Hun forholder seg til alle tre, men det er Jesus hun «forholder seg til» i hverdagen, samtidig som hun har et større bilde enn det. Når hun tar det inn i kirken blir det «en annen dimensjon» som hun sier.

4.3 Motivasjon og inspirasjon i hverdagen

Hva er det som motiverer og inspirerer diakoner i hverdagen?

Det å hjelpe mennesker, samarbeid og fellesskap er nøkkelord som går igjen hos alle de fire intervjupersonene når de skal beskrive hva som motiverer og inspirerer dem. For øvrig går disse to litt i ett. Det som motiverer, inspirerer også. Jeg har tatt utgangspunkt i de tre nøkkelordene for å systematisere materialet.

Meningsfull jobb

Tone sier hun er takknemlig for å ha en så meningsfull jobb hvor hun «kommer nær innpå mennesker og blir vist mye tillit». Edvard er også opptatt av opplevelsen av mening. Han må

kjenne at det er meningsfullt det han driver med for «å ønske å stå i det» som han sier. Tone forteller at hun er med i kirkens SOS som frivillig og at hun motiveres av å snakke med og hjelpe folk som strever. Signe motiveres av å jobbe med folk og av «å hjelpe folk til å hjelpe seg selv» som hun uttrykker det. Det å «finne folks ressurser» er det som motiverer henne mest. Øyvind motiveres også av å være til hjelp og glede andre; «det er så lite som skal til» som han sier og forteller om en opplevelse fra hverdagen. Han hadde kjøpt en kost til ei eldre dame som hadde mistet sin og hun ble så utrolig takknemlig og glad for at han tok seg bryet verdt for å skaffe henne en ny: «Det tok ikke meg mer enn noen minutter ekstra, men det betydde veldig mye for henne».

Skape ringer i vann

«Det å jobbe i team og ha en god stab som støtter hverandre, det motiverer meg» sier Tone. Hun forteller at i hennes stab så har de en regel som sier at de skal slippe å være alene om ting, de skal alltid være flere sammen. Hun sier «da blir lett å hente støtte og styrke hos andre og det er veldig motiverende».

Signe er også opptatt av at hun og kollegaene skal stå sammen: «Jeg trenger samarbeid, jeg må avklare ting, jeg vil ikke bare gjøre ting alene». Hun forteller at det var mye snakk, når hun begynte som diakon, at en kunne føle seg ensom og alene, men hun har ikke merket så mye til dette siden hun alltid har blitt tatt med, eller «tatt seg selv med», som hun uttrykker det. Signe fokuserer på at det ikke bare er hun som driver med diakoni, men at det er noe «hele menigheten er sammen om». Slik jeg forstår det Signe sier så har hun hele tiden vært bevisst på at diakonien er hele menighetens oppdrag og at det er i fellesskapet styrken ligger.

Edvard sier at han «til tider» har følt seg «veldig alene» som diakon. En periode følte han at han bare «gav og gav uten å få noe tilbake» Han forteller at dette endret seg da han «kom over» arbeidsveiledning, et tiltak i bispedømmets regi. Da fikk han «den hjelpen, støtten og det påfyllet han trengte for å holde ut og stå i ting». «Det kom noe godt ut av det» som han sa, og det var at han tok en arbeidsveiledningsutdanning for selv å kunne hjelpe andre i lignende situasjon. Som jeg forstår Edvard så var denne muligheten så banebrytende for han at han ikke kunne la være å gi det videre. Han ville dele med seg av det positive som kom ut av

denne erfaringen. «Pay it forward» som Øyvind kaller det; resultatet av å få hjelp selv er ønsket om å hjelpe andre.

Øyvind berømmer «kirken» for dens evne til å arrangere samlinger som inspirerer. Han viser til trosopplæringskonferansen, ulike fagdager og diakonsamlinger, hvor diakoner rundt i prostiet treffes for å utveksle ideer og erfaringer. Han sier «dette er veldig nyttig for da kan en benytte seg av hverandres styrker og da trenger ikke alle å drive med det samme». På den måten kan en «få gjort mer, nå ut til fler og en får mer tid og mulighet til å konsentrere seg om det en selv er god på».

Signe er også opptatt av en oppnår mer gjennom å samarbeide med andre. Hun ønsker å være «en diakon som skaper ringer i vann». Hun sier det slik:

«Jo mer jeg involverer andre jo mer blir det gjort. Går jeg på tretti besøk så blir det bare de tretti besøkene, men involverer jeg andre så kan det bli mange fler».

Felleskap kom ut av min ensomhet

Tone synes det er inspirerende «å komme litt ut av hverdagen». På en diakonisamling eller et kurs eller lignende. Hun sier: «da er det lettere å få tid til å reflektere over at det er en meningsfull sammenheng jeg er i. Vi står midt i det Gud i Bibelen utfordrer oss til. Som det står i Matteus 25; jeg var tørst dere gav meg drikke, jeg var sulten og dere gav meg mat....jeg er i en jobb faktisk, der jeg får lov å gjøre det Bibelen utfordrer meg til». Tone forteller at hun som oftest er for stresset til å reflektere over dette i hverdagen, men hun har et ikon hengende som hjelper henne å tenke på det, selv i en stresset hverdag.

For Signe er det viktig å være en del av kirken. Hun sier det er viktig å komme dit «å hente inspirasjon», komme sammen med andre som jobber i kirken; prester, organister og andre. Hun uttrykker det slik:

«Jeg gjør ikke jobben bare ved å være meg, jeg trenger forankring og støtte rundt. Det gir meg det jeg trenger av faglig ballast og tro

og sånn. Det blir mer og mer viktig for meg».

Signe synes også det er flott å jobbe i kirken «der en ser at det trengs». Hun forteller at dersom hun ser at en person gråter så har hun mulighet til å snakke med personen så lenge det er behov for det: «jeg kan bare avlyse noen avtaler så kan jeg sitte der hele dagen».

Øyvind synes også det er motiverende med en god stab og gir uttrykk for at han synes han er heldig med den staben han har nå. Han kaller det «en tjenende stab»; alle har sine arbeidsoppgaver, men alle klarer å gå ut av de rollene de har, alle strekker seg og er fleksible. «Det å kunne være på tilbudssiden, og å kunne hjelpe hverandre, er bra» sier Øyvind.

«Fellesskap kom ut av min ensomhet», uttrykker Edvard. Når han ikke hadde stabsfellesskap måtte han finne det andre steder. Fellesskap fikk han gjennom «arbeid i sorggrupper» og gjennom samarbeid med «frivillige som gir av seg selv og gir uttrykk for at det gir dem noe» som han uttrykker det. Edvard opplever at det «gjør godt» å kunne være «en katalysator der folk kan bruke og gi av seg selv». Han forteller at arbeidet i kapellet har blitt en slik arena. Her er det en del frivillige som også bidrar. Han forteller også at han, i samarbeid med flere, har laget noe som heter «Pusterom» i kapellet. Her har de retreat, samtaler, meditasjon og han forteller at de nå skal starte opp med «pilgrimsvandring med kapellet som utgangspunkt». Målet er «å skape arenaer og forum for tro og tvil, med ønske om å nå ut til flere mennesker» som han sier.

Øyvind har også et ønske om å nå ut til flere mennesker og motiveres av å dra i gang tiltak som han har tro på og synes er bra. Han forteller at han har arrangert «sykkelverksted» i sin menighet. Hvor lokalbefolkningen kan komme med sykkelen sin og få hjelp til å sette den i stand innfor våren. Han har også arrangert et økonomikurs for «å hjelpe de som har problemer med å ha oversikt over det de bruker penger på». Øyvind sier han er takknemlig for at han som diakon kan «bruke sine evner, gjøre det en kan og har tro på».

Det å bruke sine evner er også noe som inspirerer Tone. Det «å samarbeide» med andre kulturer, inspirerer henne og hun ser fordelene av å ha bodd i India i fem år. Hun sier: «Å se hvordan jeg kan bruke min bakgrunn, gjennom å kunne sette seg inn i deres situasjon,

inspirerer meg, å se hvordan jeg kan bruke den tverrkulturelle erfaringen». Også Signe sier at hun har alltid vært opptatt av «internasjonal diakoni» og hun mener «grobunnen for denne interessen» ble lagt under hennes utenlandsopphold i tyve årene. Hun er opptatt av å dele denne erfaringen med konfirmantene og jobbe med det gjennom ulike misjonsprosjekt.

Nødvendig påfyll

Signe «får påfyll» gjennom å ta vare på seg selv. Hun gjør det ved hjelp av trening og yoga. Det er nesten det viktigste, sier hun, en må ta vare på seg selv først:

«For da oppleves det ikke bare som en gir og gir. En må ha påfyll selv, og det er så forskjellig hva det kan være, men det er viktig å ta seg tid, ikke bare på kveldstid men også i løpet av arbeidsdagen. Trenger jeg en time i kirken så setter en av en time til det».

Edvard er opptatt av friluftsliv og trives best ute i skog og mark. Han bruker naturen til «rekreasjon», som han sier, og vandring gir han nye krefter. Han sier som Søren Kirkegaard: «Jeg går meg til mine beste tanker, og det er ikke en tanke jeg ikke kan gå i fra. Og når man fortsetter å gå, går det nok». Retreat er også noe som tiltaler Edvard. Han sier han «har sansen for det å kunne være stille, åpen og lytte til de impulsene som Gud vil gi». Øyvind på sin side har et helt motsatt forhold til retreat. Han trives ikke med stillheten der. Han sier «det tar for lang tid å komme inn i det og det er litt slitsomt». Han vet ikke om han alltid kommer til å tenke sånn, men «det er en tid for alt», som han sier.

Slik jeg ser det viser dette at det er behov for ulike uttrykksmåter fordi mennesker er forskjellige og har ulike behov. Øyvind sier at han er glad i musikk. Han sier at han går glipp av innholdet i teksten dersom melodien ikke er bra. Dersom han skal høre salmer må de «spilles med andre instrumenter en orgel», som han sier, ellers foretrekker han heller å lese teksten. Han går i en frimenighet på fritiden hvor han forteller at «evangeliet formidles gjennom musikk og noen ganger teater», og dette er noe som passer godt for han.

Åndelig liv og rytme

For Tone er retreat en viktig del av hennes «åndelig liv og rytme». Hun sier «det gir sånn ro og overblikk over livet som får ringvirkninger i lang tid etterpå». Hun delte en opplevelse fra en av de første gangene hun var på retreat som jeg synes gir et godt bilde på hennes nærhet og tillit til Gud. Jeg har derfor valgt å ta med deler av fortellingen her:

Det var stille andakt i kapellet, det lå noen steiner i en form av et kors oppe ved alteret. Tone hadde nettopp kommet tilbake etter et lengre opphold i India og hun kjente seg sliten og utilstrekkelig over all lidelse i verden. Hun sier hun kjente seg «opprørske og anklagende» overfor Gud, og tordnet mot Ham:

«Hvordan kan du være kjærlighet når det er så mye fattigdom?
Hvordan kan du forholde deg til dette?
Jeg orker det ikke!»

Dagen etter da hun kom inn til andakt så hun at det lå et lite bringebær på korset. Hun begynte å tenke at dette var «Jesus hjerte som blør for disse menneskene hun er fortvilet over». Plutselig så forandret hennes perspektiv seg fra å være sinna på Gud for de lidende menneskene, til å se at Jesus har en så stor kjærlighet for de, det er han som har lidd for de. Jesus bærer de:

«Han er ikke fjern fra de, Han sitter der og lider, Han er involvert. Han lider med meg, i min slitenhet, og Han lider med de andre. Plutselig endret perspektivet seg fra min slitenhet til å bli en takknemlighet mot Jesus.
Jesus bærer de.....»

Tone ville synliggjøre sin takknemlighet for Jesus. Hun gikk ut av kapellet og bort til skogen og der fant hun et tyttebær og tre blad: «ett som var spist på, ett som var råttent og ett som var perfekt». Det var også «ett modent tyttebær og ett umodent tyttebær». Hun lurte først på om hun skulle kaste det fra seg og heller ta noe annet som var bedre, men så tenkte hun at dette er

jo sånn hun er: «Jeg er uperfekt, jeg er umoden. Dette vil jeg gi til Jesus». Hun gikk inn i kapellet igjen og la dette ved siden av bringebæret som lå på korset.

Da hun kom inn til gudstjeneste neste dag lå tyttebæret på alteret. Noen hadde flyttet det. Hun tok dette som et tegn på at Jesus hadde tatt i mot henne. Hun fikk liksom en bekreftelse fra Jesus:

«Jeg tar i mot deg, med din ufullkommenhet, ditt sinn og din slitenhet, din fortvilelse, med alt».

Tone forteller at hun ofte har slike åndelige opplevelser på retreat. Slik jeg tolker det blir dette en verdifull påminnelse for henne at Gud bærer henne, og at hun kan komme til Ham med alle sine byrder og finne hvile. Det blir en påminnelse for henne at det ikke er hun som skal løse alle verdens problemer, men at det er Hans ansvar.

Tone forteller at hun har en tendens til å være kritisk mot seg selv, hun får lett dårlig samvittighet og tanker om at hun ikke er bra nok. «De negative tankene kommer veldig automatisk», sier hun. Hun må «jobbe bevisst for å klare og styre tankene i positiv og riktig retning» som hun sier. Hun forteller at hun får ignatiansk veiledning en gang i måneden. Det er en hjelp for henne til å holde de negative tankene borte. Hun forteller at veilederen fungerer som «en medvandrer i de prosessene hun er i» og hjelper henne «å bli bevisst på Guds tilstedeværelse». Tone sier hun får hjelp til å se Guds avtrykk i det som skjer i livet. «Det hjelper meg å bli bevisst på å se etter Gud i hverdagen», sier hun. Slik jeg forstår det Tone sier så hjelper veilederen henne til å utvide perspektivene, hun får hjelp til å erkjenne Guds tilstedeværelse selv om hun ikke kjenner at han er nær.

4.4 Troens uttrykk i tjenesten

Hvordan opplever diakoner at deres tro kommer til uttrykk gjennom deres tjeneste? Selv om intervjupersonene har ulike måter å utføre tjenesten sin på, er tanken bak og forankringen den samme. De forholder seg til Den norske kirkes plan for diakoni som mal for tjenesten, på et overordnet nivå, og samtidig er de alle opptatt av å finne en måte å utføre tjenesten på som passer for dem selv, menigheten og lokalbefolkningen.

Vi er bra nok som vi er

For Signe er det viktig å formidle at «vi er bra nok som vi er som mennesker, med alle feil vi gjør og dumme valg vi tar» som hun sier. «Ikke bare gjennom ord, men handling også». For henne har det blitt «naturlig å snakke om troen» og hun synes det er «viktig å være åpen» om det. Slik jeg forstår henne henger dette sammen med at hun har fått et nærmere forhold til kirken. Hun gir uttrykk for at hun føler seg hjemme der, hun synes det er trygt og hun tiltaler kirken som sin; «det er min kirke». Hun sier hun forsøker å formidle dette til konfirmantene også: «Det er viktig å få et eierforhold til kirken for å ønske å være en del av den», sier hun.

Signe forteller også at det er viktig å trå varsomt når en skal snakke med folk fra Østerdalen. «De snakker ikke åpent om nære ting», kan hun fortelle. Hun bruker karakteristikker som «stille, trauste og forsiktige». «Det er viktig å møte dem på en måte de kjenner seg trygg på for å nå inn til kjernen av hva de ønsker å snakke om». Hun sier det er viktig å vise at hun ikke har noen «skjult agenda». Selv om hun er tilknyttet kirken er det viktig å formidle at tro ikke er det eneste hun kan snakke om. Slik jeg forstår det hun sier så blir hennes tro, hennes forankring i kirken mer som en ballast, en styrke hun kan hvile i, i møte med mennesker med ulike behov.

Edvard sier at han «fungerer best i jobben når han kan være seg selv». Han forteller at han benytter «forbønnstjeneste» for at det han driver med ikke bare skal styres av «det han selv måtte ønske». Slik jeg forstår det han sier så har han en tillit til at Gud gjennom bønnen kan vise han hvilken vei han skal gå og hva han skal gjøre som best gagnar hele menigheten. Han sier han er opptatt av at «kirken skal ha en forbønnstjeneste», og han synes det er «viktig at kapellet alltid er åpent og at det er synlig rom for at folk skal få komme inn å be og skrive bønnelapper».

Gå i ferdiglagte gjerninger

Edvard liker å tenke at han «går i ferdiglagte gjerninger», som han uttrykker det. Han sier han er «opptatt av å ikke stresse så mye, men heller prøve å være åpen både overfor mennesker jeg møter og ovenfor Gud». Han gir uttrykk for at han «velger å tro og leve i kirken med sine mange spørsmål, og det er fint at det finnes rom for det». For Edvard er Bibelen både en kilde

til glede og frustrasjon. «Den gir mat for sjelen, men den gir også en del tungfordøyelig mat», som han sier. Han er glad for at han kan velge hvilke tema han skal preke over: «Det er ikke alle tema som er like motiverende og som jeg får noe ut av og kan dele med andre». Han setter pris på den friheten han har i tjenesten, til å jobbe med det han «har tro for og det som er meningsfullt» for han.

Alle skal få en bit av diakonen

Øyvind er opptatt av at «hele menigheten skal få en del av diakonen». Han er også opptatt av å formidle at det ikke bare er han som bedriver diakoni, men at «dette er noe alle er en del av». Han ønsker å finne tiltak som gagnar lokalsamfunnet. I området han jobber er det «mye sosialklienter» som han sier, «ikke bare det, men mange har dårlig råd og det er stor forskjell mellom fattig og rik». Det var derfor han fikk ideen til å starte sykkelverksted. Dette er noe han selv er god på, samtidig som det er «en hjelp for de som kanskje ikke har råd til å betale for å få sykkelen satt i stand». I tillegg til dette så er det «et grønt tiltak». Øyvind er opptatt av å ta vare på miljøet, han vil lage «en motvekt til bruk og kast mentaliteten», som han sier.

Økonomikurset han arrangerer er også ment som «en hjelp til de som trenger veiledning i forhold til pengebruk». Han sier han har blitt inspirert av «luksusfellen» og mener at «dette først og fremst rammer de som har lite i utgangspunktet». Han har lyst å hjelpe folk til å få oversikt over økonomien slik at de lettere kan foreta valg utfra hva de virkelig ønsker å bruke pengene på. Jeg tolker det dithen at Øyvind ønsker å etablere tiltak som hjelper folk å ta ansvar for seg selv gjennom å synliggjøre at det finnes en annen vei. I tillegg til dette utvider han kirkerommet, slik jeg ser det. Kanskje appellerer dette til andre som ikke har så mye kjennskap til kirken og som tenker at kirken ikke er for dem. Øyvind kaller tiltakene lavterskeltilbud. «Det finnes ingen skjult agenda, alle er velkomne», dette er det viktig for han å formidle.

Tone er opptatt av å være en god leder som inkluderer andre. Hun ønsker å «tilrettelegge for gode møteplasser hvor folk kan komme sammen og ha gode samtaler», som hun sier. Hun er opptatt av samarbeid over landets grenser og setter stor pris på å kunne arrangere «Verdensmiddager» med besøkende fra titalls ulike nasjoner som forenes og har det fint

sammen. Hun sier at det viktigste for henne er «når hun har gjort en god jobb og kan trekke seg litt tilbake og se at det fungerer».

Mange bønnespråk

Tone gir uttrykk for at «bønn har blitt så mye mer enn det hun i utgangspunktet tenkte det skulle være». For henne er «bønn samvær med Gud på ulike måter, med eller uten ord». Hun mener bønn er mangfoldig og at det finnes mange bønnespråk: «Jeg kan gå rundt å pusle i huset og ha min bønnestund med Gud». I tjenesten er Tone veldig bevisst i forhold til bønn. Hun sier «det er fint å be for andre, og jeg gjør gjerne det, men aldri uoppfordret». Hun presser aldri det på noen. Hun er bevisst på at «det er mye makt i bønn og det kan misbrukes».

Hun tenker det samme i forhold til Bibelen også. Tone sier hun er «veldig bevisst på hvordan hun bruker den i tjenesten». Hun mener den kan «legge mye skam på mennesker, men også løse fra skam». Hun forteller at hun har hatt perioder hvor hun ikke har kunnet lese i Bibelen overhodet. «Alt ble til fordømmelse» som hun uttrykte det. Tone siterer en god lærer når hun sier at «vi hører med våre ører, men lytter med vår erfaring». Slik jeg tolker dette så blir hennes egne negative erfaringer brukt som nyttige redskap i form av varsomhet i møte med andre mennesker.

Signe ser på bønn som «kommunikasjon», og «ber Fadervår hver dag». Hun bruker lite «frie» bønner. Hun sier hun har bestemt seg for å bruke mer tid på bønn og meditasjon: «Jeg er opptatt av at jeg ikke har alle svarene selv og da må jeg bruke tid på å finne de. Det er veldig viktig».

Jesus som forbilde

Når Øyvind skal trekke frem bibelsteder som inspirerer han i tjenesten fremhever han de stedene «hvor kjærligheten til alle mennesker blir synlig». Han sier «det er fascinerende å lese om hvordan Jesus møtte alle mennesker». Han liker å tenke at «Jesus var den første diakonen». Samtidig peker han på at «Gud elsker oss tiltross for at vi gjør feil». Han trekker frem Kong David som et eksempel, han sier at «den historien viser at det er håp for oss alle». Slik jeg forstår dette balanserer Øyvind forventningene til seg selv ved å tenke på denne måten. Han har et ideal i Jesus, samtidig som han vet at han er god nok i seg selv.

Gudstjenestefellesskap

«Det er viktig å ha en plass i gudstjenesten som diakon», sier Edvard, «diakonien må ha en link til den gudstjenestefeirende menighet, man kan aldri løsrive det fordi diakoni er evangeliet forkynt i handling». Signe er også enig i at diakonen har en viktig rolle i gudstjenesten: «Ved å synliggjøre vår deltagelse, foreksempel gjennom å delta som nattverdsutdeler, viser vi vår forankring i kirken, også når vi så går ut og gjør tjenesten der». Øyvind forteller at han synes «det er fint med gudstjeneste og at det finnes rom for å bytte litt rundt på rollene». Som at han har en preken en søndag og presten går ut. «På den måten synliggjøres det at diakoni er noe alle driver med», hevder han. Det som driver Tone til deltagelse i gudstjenesten er «vissheten om at det betyr mye for mange» som hun sier. Rent personlig foretrekker hun gudstjenestene på Korsveisfestivalene i Seljord. Her er det mer «himmel og jord» som hun uttrykker det.

Livet er mellom to nattverder

For Signe er nattverden «veldig viktig». Hun liker å tenke at «livet er mellom to nattverder». «Når det begynner å bli tomt, må det fylles på» som hun uttrykker det. Hun jobber mye for at flere vil ta nattverd, at ikke det er bare «kjernen» som gjør det. Hun skulle ønske at folk kunne ha «et avslappet forhold» til nattverden; «det er så mange som føler at de ikke tror nok eller er verdige nok. For meg er alle er velkomne uansett, det er et måltid i fellesskap». For Edvard er nattverden en «manifestasjon» av at en tilhører Jesu Kristi kropp. Han sier: «Jesu Kristi kropp har en oppgave i verden og det er å være tjenende for hverandre og for verden».

Nattverden er også viktig for Tone:

«Jeg kan ta i mot brødet og vinen, og det er helt konkret. Selv om jeg ikke har noen opplevelser med det så er det vissheten om at Gud er meg like nær som brødet og vinen. Det er viktig å holde fast på denne sannheten».

Øyvind setter også pris på å kunne «ta i mot Guds nåde» gjennom brød og vin. Han sier at det er dette som er så fint med det å være nattverdsutdeler; «det å kunne være med å gi nåde, helt konkret, til andre mennesker».

Tone trekker også frem nattverden som et konkret eksempel på spiritualitet i hverdagen. Hun sier hun er redd for at det skal bli for mye «høyt svevende åndelighet», når det vi egentlig trenger er «det jordnære, det kroppslige til og med». Hun sier:

«Nattverden er et fint bilde på det, ingenting er vel med åndelig enn det, men det er jo også veldig konkret. Det går i våre kropper, det er to sider av samme sak. Vi trenger en åndelighet som går i vår hverdag».

Jeg synes Øyvinds egne ord om spiritualitet må få tale for seg selv (for ordens skyld lar jeg linjene gå helt ut):

«Åndelighet...det er utrolig stort egentlig ...jeg tenker på alternativmesser og klarsynte som det står om i tabloid aviser...tenker det er svevende....I Den norske kirke er det lett å si at det ikke er så mye spiritualitet, men kanskje er det det....kanskje har alle de alternative overtatt dette begrepet fra kirken, kan tenke at de har tatt monopol på det?

Jeg tenker at det er mye spiritualitet under en gudstjeneste.....ordet spiritus eller ånd...jeg tenker at ånden er med i en gudstjeneste, men det er ulike uttrykk...om det er en gudstjeneste hvor en synger en salme, eller er stille eller om en er i skogen og grunner for seg selv....eller på alternativ messe eller en karismatisk gudstjeneste så er alle ulike deler av spiritualitet....jeg tenker at en har ulike uttrykk.....det åndelige er jo alt det som er rundt oss, det som lever og ånder..går det an å si det?

Noen sier at de får samme opplevelse når de sitter i skogen å hører på fuglene, som på en konsert, eller et åndelig møte der det er mye karisma.....er det mennesket som er spirituelt...eller er det ånden som er i alle disse tingene.....jeg tenker at Den Hellige Ånd er overalt, Gud er overalt hele veien, Han er ikke på en plass: Ånden svevde over havet står det i Moseboken....den er overalt. Den omgir oss på alle sider. Jeg tenker vel også at den er tilstede i en gudstjeneste, i skaperverket, men også det menneskeskapte...i det kulturelle....for menneske er lik Gud, skapt av Gud.....».

5. Drøfting

Her i drøftingsdelen ønsker jeg å belyse viktige perspektiver som besvarer problemstillingen: *Hvordan beskriver diakoner sin spiritualitet og hvordan forstår de betydningen av denne med henblikk på sin diakonale tjeneste?* Diakonenes beskrivelse og forståelse er basert på deres egen forståelse av egne erfaringer, formidlet gjennom intervjuene. Tjenesten er konteksten hvor diakonenes spiritualitet kommer til uttrykk, gjennom deres måte å utøve denne, både gjennom ord og handling.

Her blir hovedtrekkene fra materialet løftet frem og drøftet opp mot deler av teorien fra kapittel to. Det er i hovedsak Nordstokkes fire nøkkelord som er gjennomgående, men også noe andre teoretiske perspektiver blir drøftet.

´ Som en rytme mellom to nattverder som skaper ringer i vann ´

I følge Nordstokke kan fire nøkkelord sammenknytte perspektivet, rytmen og profilen i den diakonale spiritualitet: Inkarnasjon, sjenerøsitet, forvandling og håp¹¹⁷, samtidig som de bekrefter diakoniens identitet og oppgave¹¹⁸.

Inkarnasjonen vitner om Jesus som forbilde for tjenesten gjennom måten han møtte sine medmennesker på med omsorg og godhet. Samtidig brøt han med forventninger og ble en stemme for de stemmeløse. Men det er større enn det, gjennom sin forankring i kirken blir det som om kirken går ut til folket, i en forsonings tjeneste, slik at mennesker kan sanse Guds nådige nærvær midt i en problemfylt hverdag¹¹⁹. *Sjenerøsitet* gir grunnlag for en diakonal væremåte som viser omsorg uten å stille betingelser, som går andre i møte uten forbehold og baktanker, det er en måte å være på som inkluderer og åpner opp¹²⁰. *Forvandling* minner oss på at endring er alltid mulig. Troen knytter denne forventning til Guds nådige nærvær og til fortellingene om Jesus. Nattverden minner oss på forvandlingens mulighet gjennom dens kraft til å gjøre alle ting nye¹²¹. *Håp* minner oss om Guds nåde. Det er der tilgjengelig for alle.

117 Nordstokke:2002:85-87

118 Nordstokke:2002:85-87

119 Nordstokke:2002:85-87

120 Nordstokke:2002:85-87

121 Nordstokke:2002:85-87

Gjennom tjenesten kan en være med å vise at det finnes alltid *en vei*, som et håp til glede og trøst, og som en protest mot håpløsheten¹²².

Inkarnasjonen

Tjenestens forankring i Jesus

Inkarnasjonen vitner om en tjeneste hvor en har blikket festet på Jesus, med fokuset rettet utover mot sin neste. Jesus er gave og samtidig modell for tjenesten står det i Den norske kirkes plan for diakoni¹²³. I dette oppfordres diakoner til å ta i mot og følge Jesus. Diakonene jeg snakket med fremhever Jesus og måten han forholdt seg til og møtte sine medmennesker, som en viktig inspirasjonskilde for deres måte å utøve tjenesten på. Det er gjennom Jesus de har lært å kjenne Gud: «Jesus har vist oss hvem Gud er...Jesus har vist oss Guds kjærlighet...både gjennom det han sa og måten han var på», på den måten blir Jesus et forbilde for dem i tjenesten. Tone beskriver Jesus som «sin bror, venn, støtte og skygge». Øyvind ser på Jesus som «den første diakonen».

For Tone blir *inkarnasjonens under* tydelig når hun tar seg tid til å reflektere over det. Det gir henne mulighet til å se at den jobben hun gjør er viktig og at den har en dypere mening gjennom sin forankring i Gud¹²⁴: «Vi står midt i det Gud i Bibelen utfordrer oss til. Som det står i Matteus 25; jeg var tørst dere gav meg drikke, jeg var sulten og dere gav meg mat....jeg er i en jobb faktisk, der jeg får lov å gjøre det Bibelen utfordrer meg til».

Inkarnasjonen løfter også opp en visjon om en kirke inkarnert i menneskers liv og om en tjeneste inkarnert i folks kamp for å gjøre hverdagen verdt å leve¹²⁵. Signe forteller at det har blitt «naturlig å snakke om troen» og hun synes det er «viktig å være åpen» om det. Slik jeg forstår henne henger dette sammen med at hun har fått et nærmere forhold til kirken. Hun gir uttrykk for at hun føler seg hjemme der, hun synes det er trygt og hun tiltaler kirken som sin. Signe ønsker å formidle videre at «Det er viktig å få et eierforhold til kirken for å ønske å være en del av den».

122Nordstokke:2002:85-87

123Kirkerådet:2008

124Nordstokke:2002:85-87

125Nordstokke:2002:85-87

De andre intervjupersonene er også opptatt av at diakonien må ha en link til den gudstjenestefeirende menighet. Edvard begrunner dette med at «man kan aldri løsrive det fordi diakoni er evangeliet forkynt i handling». Gjennom diakonenes deltagelse i gudstjenestefellesskapet synliggjøres forankringen til kirken, også når de går ut av kirken og gjør tjenesten der. På den måten viser de at evangeliet og handling hører sammen, og at diakoni handler om noe mer enn å gjøre gode gjerninger. Det handler om en tro på noe mer enn det øyet ser, en tro på at «Gud er nær og kaller menneske til tjeneste for seg»¹²⁶.

Sjenerøsitet

Relasjonelle erfaringer

Sjenerøsitet vitner om en holdning som inkluderer og tenker fellesskap. Diakonene jeg snakket med var opptatt av at diakoni er «hele menighetens oppdrag», det er et oppdrag i fellesskap. De gir uttrykk for styrken som ligger i muligheten av å kjenne tilhørighet og kunne samarbeide om det de skal gjøre. Signe sier at «jeg gjør ikke jobben bare ved å være meg, jeg trenger forankring og støtte rundt». Det viser at det er i fellesskapet styrken ligger, både fordi det da er mulig å få gjort mer og nå ut til flere, men også fordi ens evner vil komme mer til sin rett. Øyvind sier «dette er veldig nyttig for da kan en benytte seg av hverandres styrker og da trenger ikke alle å drive med det samme». På den måten kan en «få gjort mer, nå ut til fler og en får mer tid og mulighet til å konsentrere seg om det en selv er god på». Det kristne fellesskapet blir ofte karakterisert som ulike lemmer på Kristi kropp¹²⁷. Alle lemmer har en helt spesiell oppgave, og i fellesskapet kan en få hjelp til å finne og fylle sin funksjon, for kroppen fungerer best når lemmene virker sammen.

Tone er opptatt av å være en god leder som inkluderer andre. Hun ønsker å «tilrettelegge for gode møteplasser hvor folk kan komme sammen og ha gode samtaler». Signe sier det er viktig å involvere andre for å få mer gjort: «Går jeg på tretti besøk så blir det bare de tretti besøkene, men involverer jeg andre så kan det bli mange fler». I tillegg til at de får gjort mer signaliserer de at andre betyr noe, har en verdi og er til nytte. På den måten kan de være med å skape ringer i vann, samtidig som de formidler et viktig budskap.

126Nordstokke:2002:82
127Nordstokke:2002

Diakonene er også opptatt av å bruke kirkerommet til mer enn bare gudstjenestefeiring. Øyvind iverksetter sykkelverksted, som en hjelp for de som ikke har råd til å betale for å få sykkelen satt i stand, som «en motvekt til bruk og kast mentaliteten», og økonomikurs for «å hjelpe folk til å få oversikt over økonomien». Slik hjelper Øyvind folk til å ta ansvar for seg selv gjennom å synliggjøre at det finnes en annen vei. Edvard er opptatt av at kirken skal romme både tro og tvil for «å skape nye arenaer og forum». På den måten utvider de kirkerommet gjennom å åpne opp for alternative tiltak som kan nå ut til andre enn den vante kirkegjenger, og de er med på å skape endring som kan bidra til å utgjøre en forskjell i folks liv.

Signe har også et ønske om å nå ut til andre enn de som vanligvis går i kirken og hun synes det er viktig å formidle at tro ikke er det eneste hun kan snakke om, samtidig som hun ønsker å skape en tilnærming på de andres premisser og deres språk: «Det er viktig å møte dem på en måte de kjenner seg trygg på for å nå inn til kjernen av hva de ønsker å snakke om». På den måten blir hennes tro, hennes forankring i kirken mer som en ballast, en styrke hun kan hvile i, i møte med mennesker med ulike behov. Hun sier det er viktig å vise at hun ikke har noen «skjult agenda». På den måten viser hun sin *sjenerøsitet* gjennom å gi omsorg uten betingelser, og hun viser en ekthet ved å være mer enn det som på forhånd kan forventes¹²⁸.

Forvandling

Hel Gud motsvarer helt menneske

Forvandling handler om å bli den man er skapt til å være, til det beste for seg selv og for andre¹²⁹. Signe sier at «en må begynne med seg selv først». En må begynne med seg selv først, for å kunne gå ut å være et vitnesbyrd for andre. Forvandling kan bare skje når en vender seg mot Gud, åpner opp og tar i mot. Det er Han som kan gjøre alle ting nye og det er det som gir kraft og påfyll til å fortsette i tjenesten og mot til å komme andre i møte¹³⁰.

128 Nordstokke:2002:85-87

129Kaufman:2011:48-53

130Nordstokke:2002

Edvard sier han «fungerer best i jobben når han kan være seg selv». For Signe er det viktig å formidle at «vi er bra nok som vi er som mennesker, med alle feil vi gjør og dumme valg vi tar», ikke bare gjennom ord, men handling også.

Når diakonene sier at de er opptatt av å være seg selv, så forstår jeg det som at dette handler om å være den personen som er skapt i Guds bilde. Dette krever modenhet og har derfor en dypere teologisk mening¹³¹. Når Øyvind sier at «Gud kjenner oss bedre enn vi kjenner oss selv, han tåler det meste av oss og derfor kan vi komme frem for Ham helt nakne, avkledd, akkurat som vi er» viser han en tillit som er avgjørende for å bli bedre kjent med Gud og dermed bedre kjent med seg selv, og på den måten åpner han opp for å bli den han er skapt til å være. Når Edvard tror han «går i ferdiglagte gjerninger», gir han seg selv mulighet til å hvile i Gud, hvile i at det er Gud som bærer. Som han selv sier så slipper han «å stresse», han kan heller rette fokuset utover og det «hjelper han å åpne opp for både mennesker han møter og ovenfor Gud».

Diakonene jeg snakket med er ikke opptatt av en «høytsvevende åndelighet», men en åndelighet som fungerer i hverdagen. Dette samsvarer for øvrig med funn fra Kaufmans studie av presters spiritualitet, og ved å knytte troen mer til det hverdagslige har dette, for prestene, ført til at det hverdagslige har blitt mere helliget¹³². Signe sier at «livet er mellom to nattverder, når det er tomt, må det fylles på». Dermed blir nattverden selve symbolet på «hverdagsspiritualitet» hvor Jesus er like nær og konkret som brødet og vinen. Her kan en komme sammen til et måltid i fellesskap å få nødvendig påfyll av Guds nåde og sannhet, samtidig som nattverden blir som en manifestasjon av å være er en del av Jesu Kristi kropp og hans oppdrag i verden.

Forvandling fører til endret perspektiv sier Nordstokke. Det er ikke noen bestemte åndelige øvelser som utgjør spiritualiteten, men det er resultatet av å bruke tid på disse som er avgjørende og som vil føre til et endret perspektiv¹³³. Dermed blir de åndelige øvelsene mer en hjelp for å knytte de himmelvendte og de jordnære perspektivene sammen. Diakonene er opptatt av å finne de uttrykksformene som passer best for dem og flere av dem anså det

131Kaufmann:2011:48-53

132Kaufman:2011

133Nordstokke:2002:82

verdifullt å hente frem tidligere tradisjoner, og kombinere ulike former. Dette samsvarer også med Kaufmans funn¹³⁴, prestene i hennes studie var også opptatt av å kombinere flere tradisjoner og former.

Tone forteller at hun får hjelp av ignatiansk veiledning for å bli mer bevisst på Guds tilstedeværelse i hverdagen og at hun gjennom deltagelse på stille retreat får fornyet sitt perspektiv; «Jesus er ikke fjern fra de. Jesus har en så stor kjærlighet for de» Og dermed kan hun hvile i at det er Gud som bærer, og at det er «Han som må ta ansvar for verdens elendighet».

For Tone er retreat en viktig del av hennes «åndelig liv og rytme». Hun sier «det gir sånn ro og overblikk over livet som får ringvirkninger i lang tid etterpå». Dette samsvarer med de funn Nateland og Thoresen fant i sin avhandling¹³⁵ om retreat som en kilde til inspirasjon og åndelig vekst. Retreat er også noe som tiltaler Edvard. Han sier han «har sansen for det å kunne være stille, åpen og lytte til de impulsene som Gud vil gi», i tillegg bruker han naturen til «rekreasjon» og vandring gir han nye krefter, Signe sier hun «får påfyll gjennom å ta vare på seg selv» ved hjelp av «trening og yoga», mens Øyvind får påfyll gjennom musikken.

For diakonene synes det naturlig å sette av tid til å søke Gud når de kjenner at det er behov for det, «er det behov for en time midt på dagen så settes det av tid til det». Slik viser de en bevissthet om at en ikke kan gi uten å fylle på og en ydmyk holdning om at en må søke Gud for å finne svar. Eller som Schneiders sier så handler det om å bevisst integrere hele sin virkelighet og la seg forvandle¹³⁶.

Diakonene forteller at deres behov for ulike uttrykksmåter endrer seg med tiden. Signe sier hun har bestemt seg for å bruke mer tid på bønn og meditasjon: «Jeg er opptatt av at jeg ikke har alle svarene selv og da må jeg bruke tid på å finne de». På den måten kan en si at uttrykksmåtene endrer seg i takt med at deres egne erfaringer og behov endrer seg. Både i forhold til eget ønske om å erfare mer av Gud, for å finne hvile, styrke og visdom, men også erfarte behov fra menigheten og lokalsamfunnet. På den måten kan det synes som om

134Kaufman:2011

135Nateland og Thoresen:2012

136Schneiders:2005:6

intervjupersonene er mer opptatt av å finne sin *egen rytme* og leve i den, og det synes som om denne er dynamisk, den beveges og endres i takt med at de selv endrer seg og får nye erfaringer. Slik jeg ser det utvider dette bildet Nateland og Thoresen og Kolbjørnsrud gir av diakoners spiritualitet knyttet til retreat og pilgrimsturer, gjennom å vise at det også finnes andre former og andre uttrykk som fungerer som redskap for diakoner for å ivareta egen spiritualitet.

Kanskje er det slik at troen inntar så mange ulike former og uttrykk fordi vi mennesker er skapt forskjellige, vi er simpelthen skapt med ulike behov. I denne sammenheng er det viktigste at de ulike formene og uttrykkene *fungerer* for oss, som redskaper. Redskaper for å gjøre oss mottagelige for Guds nærvær. Malm sier at Guds nærvær har ingenting med oss eller vår tro å gjøre, men at det handler om at vi blir til stede hos Gud. Han sier at bønn er et svar på Guds nærvær¹³⁷. Om bønnen er med ord eller stille, om den er hjemme, på retreat eller i skogen så er det ikke det som er det vesentligste, det viktige er at vi snur oss mot ham som hele tiden er tilstede hos oss.

Helhet er et begrep som går igjen i oppgavens definisjonen av spiritualitet¹³⁸ og i diakoniforståelsen¹³⁹ og med det som utgangspunkt handler det om å finne den formen og de uttrykk som hjelper oss til å ta vare på hele mennesket, med alle dets behov¹⁴⁰. Som diakonene også fremhever, det handler om å ta vare på seg selv først, for så å ta vare på andre. Treenighetens bilde av Gud som skaper, frelser og forløser kan minne oss om å ta vare på våre egne tre deler, både kropp, sjel og ånd. Eller som Malm sier hel Gud motsvarer helt menneske. Dette samsvarer forøvrig med funn Kolbjørnsen også fant i sin avhandling. Det er viktig med en spiritualitet som rommer hele livet.

137Malm:2013:144

138Schneiders:2006:6-7

139Kirkerådet:2008:6

140Kaufman:2011:48-53

Håp

Gud finnes over alt og i alle ting

Håpet blir gitt oss gjennom Guds nåde; ikke fordi vi fortjener det eller på grunn av egen anstrengelse, men som en gave til glede og trøst¹⁴¹. Signe motiveres av å jobbe med folk og av «å hjelpe folk til å hjelpe seg selv». Det å «finne folks ressurser» er det som motiverer henne mest. På denne måten gir hun mennesker håp. Hun viser at det alltid finnes en annen vei, og at tilgangen til den ligger i oss, det gjelder bare å få hjelp til å finne den. Edvard trekker frem historier fra Bibelen som gode påminnelser på at «Gud elsker oss tiltross for at vi gjør feil». Historien om Kong David er et eksempel, «den historien viser at det er håp for oss alle».

Ignatius har sagt at Gud finnes over alt og i alle ting¹⁴². På den måten er Han ikke begrenset til ett område, men omgir oss overalt, uansett hvor vi er eller hva vi gjør. Tone peker på et viktig moment når hun sier at «Gud både er kjent og ukjent». Vi kan ha en erfaring av og relatere til eller oppleve Gud slik han har åpenbart seg i Jesus Kristus¹⁴³, men Gud er alltid større. Tone sier at «vi må aldri tro at vi forstår Gud fullt ut. Vi forstår bare stykkevis og delt». Tone beskriver dette som Guds nåde og kjærlighet på den ene siden, gjort tilgjengelig for oss gjennom Jesus, og Guds makt og hellighet på den andre siden, som mer utilgjengelig for oss. Som en balanse mellom «allerede nå» men «enda ikke». Guds rike er *allerede nå* i verden på grunn av Jesu person og handlinger, men det er *enda ikke* fullkomment¹⁴⁴. Dette perspektivet er med å gi håp, håp for hverdagen og håp for fremtiden. Diakonene er med på å formidle dette håpet gjennom sin tjeneste. For å gjøre det trenger de påfyll direkte fra kilden.

Kontemplasjon kan forstås som et redskap for å komme nærmere Gud og beskrives ofte som bønn uten ord, stillhet og som meditasjon, mens aksjon kan forstås som et redskap som resulterer i sosialt engasjement både i lokalsamfunnet og i verden¹⁴⁵. Det blir karakterisert som en bevegelse innenfra og ut i kampen for et bedre samfunn og en bevegelse utenfra og inn i bønn. Tone gir uttrykk for at «bønn har blitt så mye mer enn det hun i utgangspunktet tenkte det skulle være». For henne er «bønn samvær med Gud på ulike måter, med eller uten

141 Nordstokke:2002:85-87

142 Kaufman:2011:48-53

143 Kaufman:2011:48-53

144 Kaufman:2011:48-53

145 Kaufman:2011:48-53

ord». Hun mener bønn er mangfoldig og at det finnes mange bønnespåk. Signe sier hun ser på bønn som «kommunikasjon», og «ber Fadervår hver dag». Hun bruker lite «frie» bønner. Bønn og liv hører sammen, noe som kommer klart til uttrykk i Fadervår (Matt 6:9-13). Fadervår er bønner og håpet om en ny verden. I denne bønn gjør den bedende Guds sak til sin egen ved å ikke innfinne seg med verden, slik den er¹⁴⁶.

Den Hellige Ånd er overalt, Gud er overalt hele veien,
Han er ikke på en plass.
Ånden svevde over havet står det i Moseboken
Den er overalt.
Den omgir oss på alle sider (Øyvind)

Diakoners spiritualitet kan oppsummeres i følgende: `som en rytme mellom to nattverder som skaper ringer i vann`. Rytmen skaper *forvandling*, nattverden minner om *inkarnasjon*, ringene i vann viser *sjenerøsitet* og tilsammen gir dette *håp*.

Diakonene er opptatt av å leve i sin egen rytme både privat og i tjenesten. Nattverden blir en påminnelse om at Jesus er like nær og konkret som brødet og vinen, og en påminnelse om at de har sin forankring i kirkens fellesskap. Dette gir dem det nødvendige påfyll for å gå ut av kirken og gjøre tjenesten der, i visshet om at de er en del av Kristi kropp som består av mange lemmer. Det er når alle lemmene virker sammen at endringer skapes og store ting blir gjort, og i fellesskapet kan de sammen skape ringer i vann.

Avslutning

I denne siste delen, som jeg vi referere til som «utblikk», vil jeg dele noen siste tanker i denne forskningsprosessen. Jeg vil oppfordre til videre forskning på diakoners spiritualitet, spesielt på spiritualitet som fungerer i hverdagen. Det taler kanskje for en doktorgrad i emnet, som Kaufmans i forhold til prester? Nygaard har alt begynt å trække opp en sti i den retningen, nå er det bare for andre å fortsette.

146Nissen:2010:81

Jeg vil også poengtere at det materialet jeg har presentert er med på å vise *en* retning på et kart i et tidligere ganske utforsket landskap, men det viser ikke *den eneste* retningen. Mitt prosjekt følger langt på vei Nateland og Thoresen og Kolbjørnsrud i samme retning: diakoner trenger en spiritualitet som rommer hele livet og de trenger redskaper som fungerer for å bli mottagelige for Guds nærvær, og som også viser Guds spor i hverdagen. Våre funn samsvarer i stor grad, det største skillet er at de andre har gått gå i dybden på hvert sitt felt, mens jeg har gått bredere ut, både når det gjelder fokus og valg av intervjupersoner (Kanskje for bredt ut med tanke på avhandlingens begrensede omfang?). På den måten kan jeg konkludere med at pilgrimsturer og retreat er også viktige redskaper for noen av mine intervjupersoner, men ikke for alle, og det er et interessant og viktig funn. Diakonene jeg snakket med er mer opptatt av å finne sin *egen* rytme, enn at den skal passe inn i en form. Med dette vil jeg besvare problemstillingen:

Hvordan beskriver diakoner sin spiritualitet og hvordan forstår de betydningen av denne med henblikk på sin diakonale tjeneste?

Diakoner beskriver sin spiritualitet som en rytme mellom to nattverder som skaper ringer i vann.

Kirkens rolle i samfunnet er i endring. Folk har ikke et like sterkt forhold til kirken lengre og dette svekker deres tilhørighet, ikke bare til kirken som fellesskap, men også til kirkens budskap og verdigrunnlag. Kirken kan ikke møte disse utfordringene ved å la alt være som før. Det handler om å tilpasse seg endringene og møte folk der de er, i deres hverdag. Diakoner som skaper alternative tiltak som sykkelverksted, økonomikurs og arenaer som rommer både tro *og* tvil, er med på å utvide kirkerommet og kan dermed nå ut til de som tror at kirken ikke er for dem. Diakoner som er opptatt av å formidle at vi er alle bra nok og at Gud elsker oss som vi er, og som står med åpne armer og inviterer alle inn til et måltid i fellesskap, vitner om at kirken er noe mer enn det vi ser og at det alltid vil finnes en annen vei.

Litteraturliste

Bibelen (2012), Oslo: Bibelselskapet

Beskow, Per (2006): *Kristen Spiritualitet: Från Ökenfeder till Cyberkyrka*, Ørebro: Bokforlaget Libris

Christoffersen, Jan Terje (2013): *Så kom du hit som en av oss*, i Leif Gunnar Engedal, B. Lennart Persson og Elisabeth Torp (red.), *Trygge Rom* (s. 21), Trondheim: Verbum Forlag.

Dalland, Olav (2012): *Metode og oppgaveskriving*, 5. utgave, 3. opplag, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Engedal, Leif Gunnar (2014): *Sitat fra forelesningen Trygge Rom*, 7. april 2014.

Frostin, Per (1992): «Kristendommens Kairos», i Sigurd Bergmann (red.), *De nedtystades Gud-diakoni for livets skuld*, (s. 13-53), Stockholm: Proprius Forlag

Henriksen, Jan-Olav (1994): *Guds virkelighet*, Oslo: Luther Forlag

Kaufman, Tone Stangeland (2013): «Ignatiansk spiritualitet for lutherske prester? Jekten på en mer erfaringsnær spiritualitet» i Knut-Willy Sæther (red.), *Kristen Spiritualitet*, (147-167), Trondheim/Oslo: Akademia Forlag

Kaufman, Tone Stangeland (2011): *A new old spirituality? Aqualiative study of clergy spirituality in the church of Norway*, Oslo: Det teologiske menighetsfakultet

Kirkerådet (2008): *Plan for diakoni i Den norske kirke*, Oslo: Den norske kirke

Kirkerådet (1999): *Kirken i møte med den åndelige lengsel i vår tid*, Oslo: Den norske kirke

Kolbjørnsrud, Mari (2012): *Helende vandring?: En kvalitativ studie av hvordan pilgrimsvandring kan gi et særegent bidrag til diakonien, drøftet i lys av kristen holistisk spiritualitet*, Oslo: Det teologiske menighetsfakultet

Kolbjørnsrud, Mari (2014): «Helende vandring: Om pilgrimsvandring, holistisk spiritualitet og diakoni» i *Tidsskrift for sjelesorg*, nr.3 (s.158-173)

Kvale, Steinar, Svend Brinkman (2009): *Det kvalitative forskningsintervju*, 2.utgave, 4. opplag, Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS

Malm, Magnus (2013): *Kjennetegn: Å søke Guds nærvær i en kaotisk tid*, Oslo: Luther Forlag

Nateland, Torunn, Mari Thoresen (2012): *Diakoner i balanse?: spiritualitet som rommer mer enn aksjon:en kvalitativ studie om retreat og kontemplativ bønn*, Oslo: Det teologiske menighetsfakultet

Nissen, Johannes (2010): *Diakoni og menneskesyn*, 1. utgave, 2. opplag, Fredriksberg: Aros Forlag

Nordstokke, Kjell (2002): *Det dyrebare menneske*, Valdres:Verbum Forlag

Olsen, Harald (2013): «Spiritualitet- religionens dynamiske kjerne», i Knut-Willy Sæther (red.), *Kristen Spiritualitet*, (35-55), Trondheim/Oslo: Akademia Forlag

Repstad, Pål, Jan-Olav Henriksen (2005): *Mykere Kristendom? Sørlandsreligion i endring*, Fagbokforlaget Vigmostad og Bjørke AS, Bergen

Repstad, Pål (2007): *Mellom nærhet og distanse*, Oslo: Universitetsforlaget AS

Schneiders, Sandra (2003): «Religion vs. Spirituality: A Contemporary Conundrum», i *Spiritus*,nr 3, (163-185)

Schneiders, Sandra (2005): «The study of Christian Spirituality: Contours and Dynamics og a Discipline», i Elizabeth A. Dreyer og Mark S. Burrows (red.), *Minding the Spirit. The Study of Christian Spirituality* (s.1-24), Baltimore: The John Hopkins University Press

Sheldrake, Philip (1998): *Spirituality and Theology: Christian Living and the Doctrine og God*, London: Darton, Longman and Todd Ltd

Sheldrake, Philip (2003): «Research and Christian Spirituality», i *Tidsskrift for teologi og kirke*, vol.74, nr. 4, (s.295-311)

Aadnanes, Per Magne (2013): «Kristen spiritualitet-gjenoppdaga skatter eller gjentakande villfaringar? Kulturanalytiske og teologiske perspektiv på spiritualitetsinteressa i vår tid» i Knut-Willy Sæther (red.), *Kristen Spiritualitet*, (35-55), Trondheim/Oslo: Akademia Forlag

Mulige spørsmål til intervju, huskeliste for meg selv:

«Takk for at du er villig til å delta i dette forskningsprosjektet og for at du villig til å la deg bli intervjuet».

Innledningsvis:

- Har du jobbet lenge som diakon i Den norske kirke? Kan jeg spørre hvor gammel du er?
- Hva var årsaken til at du valgte å bli diakon?
- Kan du begynne med å beskrive en helt vanlig arbeidsdag? (Eventuelt dagen i går)
- Hvilke arbeidsoppgaver synes du gir deg mest/er mest meningsfulle og hva, tenker du, er årsaken til det?

Mer utdypende:

- Hvordan vil du karakterisere din rolle som diakon? Hvem er du som diakon? Er det stor forskjell på den du er privat og den du er i din profesjonelle rolle som diakon? Kan du si noe om hva/hvem du tror har preget deg mest? Privat såvel som profesjonelt.
- Kan du forsøke å beskrive hva som motiverer deg i tjenesten/livet?
- Kan du si noe om hvor du henter din inspirasjon fra? (Forsøke å få personen til å si noe om forskjellene mellom den private og den profesjonelle sfære, hvis det er noen forskjell?)
- Kan du beskrive hvem Gud er for deg? Hva slags bilde har du av Gud?

- Kan du beskrive det bildet du har av Jesus? Hvem er Jesus for deg? Eksemplifiser gjerne.
- Kan du beskrive ditt bilde av Den Hellige Ånd? Skiller det seg fra de andre?
- Hvordan er ditt forhold til bønn? Hva tenker du om bønn/forbønn i jobbsammenheng?
- Kan du beskrive hva Bibelen betyr for deg? Er det ulike bibelvers som inspirerer? Leser du ofte i Bibelen?
- Kan du beskrive hva Gudstjenesten betyr for deg? Hva med nattverden?
- Har du noengang deltatt på retreat eller noe tilsvarende? Hvis Ja, kan du fortelle om dine erfaringer fra dette? Ønsker du å delta på det igjen? Hvorfor/hvorfor ikke?
- Dersom de selv tar det opp: Fortell om kallsopplevelsen. Når fikk du den? Hva innebærer det helt konkret for deg? Var det vanskelig å følge kallet? Var du noen ganger i tvil om å følge kallet? Har du måttet ofre noe? Har dette konsekvenser i hverdagen? Eksemplifiser.
- Har din tro endret seg i løpet av den tiden du har jobbet som diakon? Hvis svaret er positivt: Kan du forsøke å beskrive disse endringene?
- Har du et forhold til begrepet spiritualitet? Hva legger DU i det begrepet?

«Er det noe jeg burde spørre om, eller som du mener er viktig som jeg ikke har spurt om?».